

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 9 του Αλωνίου 1906 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 2025

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

- ΡΩΜΑΙ-Ι-ΚΟ ΑΡΦΑΒΗΤΑΡΙ βραβευμένο από διαγωνισμό του «Νουμά».
- ΑΔΕΕ. ΠΑΛΛΗΣ. Νεοελληνικά.
- Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Τρεις ώδες του Όρου.
- ΕΡΜΟΝΑΣ. Κριτικές αναποδιές (Ο Γύρος των Ρυθμών).
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Γράμμα για τον Ίψεν.
- Γ. Σ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ. Χρωκοπία του Έλλη. Έθνους.
- Δ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ. Ράλλιο και Μποιάσιο.
- Λ. ΣΙΓΑΝΟΣ. Θεατρικά (Νέα έργα — Τό 21 — Τό Παριζιάνικο Χού).
- Δ. ΤΟΛΣΤΟΗΣ. Βιβλία και Κριτικές.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Μ. Φιλήντας, Παύλος Αρτέμις, Βαρλένης, Γ. Σ. Ζουφρές.
- Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και Προάματα (Τα παράπονα των «Παναθηναίων» — Δεν έχουμε σόλο — Συνταγματικός σολοισμός — Κλασικοί καφεκέδες — Ακρόπολη και Πανομαζόγλου.
- Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΧΡΩΚΟΠΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛ. ΕΘΝΟΥΣ

Αλεξάντρα, 17/30 Ιουνίου 1906.

Φίλατε,

Μά θέλεις λοιπόν ν' αφήσω τις οικογραφίες και τη δικηγορική μου, να διακόψω τον χαλπασμόν που άρχισα στο νέο στάδιο του πλουτισμού και της εργασίας, να παραβώ σχεδόν τον όρκον που έκανα να μην ανατατευθώ στον τύπον και στην πολιτική, στον καιρόν βασιλιά ή εξορία μου αυτή;

Άς είναι το λοιπόν!

Αυό λόγια όμως μονάχα για να κάμω μια παρατήρηση που λίγοι δυστυχώς Έλληνες νοιάθουν.

Από όλα τὰ μέρη του κόσμου, από όλους τους λαούς, μια φωνή άντηχά άπ' άκρον εις άκρον.

— Οι λαοί πρέπει ν' αυτοδιοικούνται, τὰ έθνη να δημοκρατηθούν, οι άπόλυτες μοναρχίες έτελείωσαν, όσοι βασιλιάδες μέιναν προσωρινά, θάνατι μονάχα άπλοι Πρόεδροι Δημοκρατιών.

Τό Κοινοβουλευτικόν πολιτεύμα θριαμβεύει. Είναι τό τελειότερον είδος για κυβέρνηση νεφτέρων λαών, τό δε στέμμα των νέων πολιτειών θάνατι ο σοσιαλισμός.

Όλοι οι λαοί ζητούν έλευθερίες, και θά αποκτήσουν σιγά-σιγά κοινοβούλια και αυτοί οι Κινέζοι, και αυτοί οι Πέρσες!

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

Γ. Σ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

Ένόμιζεν ο κόσμος πως οι Ρούσσοι δεν είχαν ακόμα έτοιμοι για πολιτικές λευτερίες, μά αυτή ή θαμάστη Ντούμα άπόδειξε πως ο ρούστικος λαός είναι άξιος της λευτερίας που την ποτίζει με τό αίμα του.

Τί ώραία αυτή ή Ντούμα! Μοιάζει με τη Συντακτική Συνέλευση της Μεγάλης Γαλλικής Έπανάστασης.

*

Και από όλα τὰ έθνη μονάχα ένας λαός άποδείκτεκεν άδέξιος για έλεύτερο και κοινοβουλευτικόν πολιτεύμα και αυτό είναι τό Έλληνικό Έθνος, τό λεγόμενον «Έλεύτερο» και τό γενόμενον «Δούλο»!

Αυτή είναι ή τρομερή αλήθεια, ή αιώνια καταδίκη της φυλής μας.

Η Έλληνική φυλή, ή Ρωμοσύνη που κάνει λαμπρούς μπακάληδες, εμπόρους, ναυτικούς, που γεννάει θαμάτὰ άτομα, χρωκόπησε τέλεια ως πολιτεία. «Τετέλεσται!»

Τό Έλληνικό έθνος άποδείκτεκε άνίκανο ν' αυτοδιοικηται και άνάξιο να είναι έλεύτερο!

*

Για μένα και όλους βλέπουν σαν και μένα θεραπεία πιά δεν υπάρχει.

Τό Έλληνικό έθνος, που προχτές ακόμα

κατόπιν από τόσες συφορές, τόσα μαθήματα, έριξε τον πρόγκηπα Γεώργιο, τον πρώτον άληθινόν Έλληνα κυβερνήτη ύστερα από τον Καποδίστρια, να ν' άνεβάση τό Βενιζέλο, δεν έχει ούτε δικαίωμα ούτε δύναμη για να σχηματίση έλεύθερη Πολιτεία. Η φυλή μας εκρίθηκε πιά, και ως έθνος νεώτερο χρωκόπησε τέλειο και τελειωτικά.

Αφού δε δεν υπάρχουν πολίτες να διοργανώσουν μιάν επανάσταση, ούτε πατριώτες να συνομάσουν να καταλύσουν την άναρχική αυτή τυραννία, μόνο μια άπόπειρα θά ειτανε σε θέση να κάμη ο Διάδοχος Κωσταντίνος. Να παραιτηθή θεληματικά, ο βασιλιάς Γεώργιος, και ο Διάδοχος, στον όποιον έχει πίστη τό έθνος και εκτιμά τον χαρακτήρα του, να πη στο λαό:

— «Είμαστε χαμένοι. Μόνον αν κλείση ή Βουλή μπορούμε να σωθούμε. Αναλαμβάνω ν' αναδιοργανώσω τό Κράτος με ύπουργούς έξω από τὰ βρωμο-κόμματα και τό Παλάτι, αλλά μόνο από τὰ γερά σπλάχνα του έθνους. Ζητώ ά να σ τολή του Συντάγματος για τρία χρόνια. Να σκάσουν οι δημαγωγοί και οι ψευτοπατριώτες λίγο καιρό και ύστερα από τρία χρόνια άς έλθη μιá Συντακτική Συνέλευση να κάμη νέο Σύνταγμα πιδ αυστηρό και λιγότερο ψευτο-έλεύτερο και να επικυρώση όσα στο μεταξύ φτιάση ή δικτατορική κυβέρνησή μου για τη γενική αναδιοργάνωση του Κράτους και την αναγέννηση της φυλής».

Να τὰ πη αυτά ο νέος βασιλιάς και αν οι Ρωμιοί δεν παραδεχτούν, να φύγη με την οικογένειά του, για να μην άτιμαστή τό όνομά του. Και άς αφήση τους Ρωμιούς να βελκέζουν πρόεδρον της Κλεφτο-ψευτο-Δημοκρατίας τους: τό Ράλλη ή τό Λεβίδη ή και τον Πλαπούτσα.

*

Αυτά μά λέω όχι με την έλπίδα ότι θά γίνουν έτσι, γιατί καμιά έλπίδα σωτηρίας δεν έχω, αλλά για να κάμω τη φρεβή παρατήρηση, ότι την ώρα που θά αποκτήσουνε Σύνταγμα και έλευθερίες και αυτοί οι Ζουλοά και οι κάτοικοι του Θιβέτ, έμεις οι Έλληνες για να σωθούμε θά χρειαστή να καταργήσουμε τό Σύνταγμα και τις πολιτικές μας έλευθερίες!

*

Άλλ' άς μέινουν ήσυχοι οι φρουροί του περίφημου «θ ε ρ α ο υ». Τό Έλληνικό έθνος θά σαβανωθή με τό Σύνταγμα του και δε θά τό καταργήσουν Ρωμιοί, αλλά ξένοι που θά έλθουν, όχι ως σωτήρες, μά ως κατακτητές.

Εγώ έχω από τώρα μέσα μου τον έθνικόν τάφο. Η Έλληνική ψυχή μου πάθανε. Έγιενε μάρμαρο. Μά αν έμεινε κάποια πνοή μέσα μου, τη φυλάω για μιá καλύτερη ίσως ώρα, για να φωνάξω στο έθνος τη στερωή φωνή.

Γ. Σ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

ΡΩΜΑΙΟΚΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙ

ΑΡΦΑΒΗΤΑΡΙ

Βραβεμένο στο διαγωνισμό του «Νουμά»
 «Άρατε τὰ παιδία
 ἔρχεσθαι πρὸς με».
 Μάρ. σ' 14.

ΠΟΛΗ

ΔΙΔΑΧΤΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ

Ὁ διδασκαλικὸς τρόπος στέκεται σὲ ἀκόλουθες λέξεις: Παρατηρῶ, συλλογίζομαι, μιμνῶ, γράφω, διαβάζω.
 Τὸ παιδί πρέπει μετὰ τὴν γραφὴν νὰ μάθῃ διάβασμα. Ὅτι διαβάσει πρέπει πρῶτα νὰ τὸ γράψῃ. Ὅτι γράφῃ, πρέπει δι' ἑαυτὸν νὰ τὸ διαβάσῃ, παρὰ καὶ νὰ τὸ νοιώθῃ.

1. Κάθε καινούργια φωνὴ τοῦ τῆς παρουσιάζεις

τοῦ παιδιοῦ μὲ μιὰ εὐκολὴ λέξη σὲ μιὰ φράση. Τῆ φράση τὴ λέει πρῶτα ὁ δάσκαλος. κ' ἔπειτα τὰ παιδία τὴν ξαναλέν, καὶ ὅλα μαζί, κ' ἕνα ἕνα.

2. Κάθε φράση πρέπει νὰ χωριστῇ σὲ λέξεις. Οἱ λέξεις πρέπει νὰ προφεροῦντε ὡσὸτὰ καὶ καθαρά καὶ νὰ μετρηθοῦντε.

3. Κάθε λέξη πρέπει νὰ συλλαβιστῇ. Οἱ συλλαβὲς πρέπει νὰ προφεροῦντε ὡσὸτὰ καὶ καθαρά καὶ νὰ μετρηθοῦντε.

4. Κάθε συλλαβὴ πρέπει νὰ μετρηθῇ σὲ ἤχους. Οἱ ἤχοι πρέπει νὰ προφεροῦντε ὡσὸτὰ καὶ καθαρά καὶ νὰ μετρηθοῦντε.

Ἡ καθαντὸ δουλειὰ εἶναι νὰ προσφέρῃ τὸ παιδί ὡσὸτὰ καὶ καθαρά. Τοῦ δασκάλου τὸ στόμα εἶναι τὸ βιβλίον, ὅπου διαβάζουν τὰ παιδία.

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο κερδίζομε τὸ νὰ ξέρουν τὰ παιδία, ποιοὶ καὶ πόσοι ἤχοι εἶναι σὲ λέξη καὶ μὲ τί σβιρά.

5. Ὁ δάσκαλος πρέπει νὰ γράψῃ στὸν πίνακα τὸ γραφὸν σημάδι τοῦ ἤχου, δηλαδὴ τὸ γράμμα, καὶ τὰ παιδία νὰ τὸ ξεσηκώσουν.

6. Ἀπάνον στὸν πίνακα πρέπει νὰ γίνῃ παραβολὴ τοῦ σημαδιοῦ ὅπως χειρογράφεται καὶ ὅπως τυπώνεται, κ' ἔπειτα τὸ τυπωμένο νὰ βρεθῇ μέσα στὸ βιβλίον.

7. Οἱ λέξεις καὶ φράσεις, ποὺ συνοδεύουν κάθε γράμμα, πρέπει νὰ ἐξηγηθοῦν καὶ νὰ διαβαστοῦν ἀπὸ τὸ ἀβάνι.

8. Τέλος γίνεται διάβασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον. Ἄν ὅλα αὐτὰ γίνονται μετὰ προσοχὴ κ' ἐπιμέλεια, τὸ γραφοδιάβασμα θὰ προχωρήσῃ πολὺ εὐκόλως καὶ γρήγορα.

Σημ. Ἡ διδασκαλικὴ αὐτὴ ὁδηγία γράφηκε σὲν ἀρχὴ ἀπὸ τὸν συγγραφέα, ἀλλὰ ξαναχούθηκε ρωμαϊκὰ ἀπὸ τὸν Δεσφὸν Ἐπιταλιώτη.

ΑΡΦΑΒΗΤΑΡΙ

Σύμφωνα με φωνήεντο.

μαμα
 μαμα
 μαμα
 μα-μα
 μα-μα
 μα-μα
 μα-μα
 μα-μα
 μαμα.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 1906

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1906

Κατάστασις τῆς 30 Ἰουνίου 1906

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ		ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ	
Εἰς μεταλλικόν.....	1,156,409.04	Κεφάλαιον μετοχικὸν διηρημένον εἰς 20,000 μετοχὰς τακτικῶν.....	4,000,000.—
» » τραπεζικὰ γράμματα ἰσχυρὰ Τραπεζῆς.....	833,056.23	» » ἐπιταγὰς.....	4,000,000.—
» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα ἀντικειμένου μεταλ. Τραπεζῆς εἰς τὸ ἔξωθεν.....	1,050,590.—	» » Πρ. Τραπεζ. Ἡπειροσῶν.....	13,500,000.—
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	33,210,398.69	Τραπεζικὰ γράμματα ἐν κυκλοφορίᾳ.....	66,778,575.42
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	41,741,389.83	Ι. Διὰ λογαριασμοῦ τῆς Κυβερνήσεως.....	98,445,446.38
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	66,778,575.42	II. Τραπεζῆς.....	7,953,554.08
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	10,500,000.—	α) τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.....	216,726.31
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	52,639,590.75	β) Προνομ. Τραπεζ. Ἡπειροσῶν.....	181,895.—
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	1,000,000.—	Κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	105,924,491.80
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	21,465,592.31	Κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	40,500,000.—
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	2,603,832.62	Κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	8,170,280.39
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	6,011,014.31	Κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	20,119,919.06
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	5,593,118.09	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	866,900.36
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	1,079,051.41	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	233,690.—
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	5,386,700.66	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	1,900,000.—
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	28,719,976.08	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	283,749.94
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	439,064.42	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	7,406,490.05
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	25,103,597.06	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	201,288.32
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	44,166,760.04	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	2,438,960.32
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	159,099.34	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	2,170.—
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	13,868,407.66	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	674,270.16
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	4,059,608.34	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	1,316,068.98
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	762,487.85	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	11,741,389.83
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	4,156,295.70	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	93,071.46
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	1,509,000.—	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	86,372,254.03
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	1,780,900.—	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	44,311,410.—
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	1,095,406.37	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	20,485,600.—
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	4,223,065.47	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	2,442,588.—
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	4,180,189.55	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	163,962.50
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	2,758,214.83	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	6,264,591.40
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	1,705,796.91	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	117,832.24
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	8,052.75	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	46,794.38
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	3,283,068.41	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	320,453.86
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	1,505,280.—	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	38,217.18
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	1,040,000.—	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	428,860.88
» » κεφαλαικὰ γράμματα ἐκδοθέντα ἔθν. Δανείου εἰς Χρυσὸν.....	350,000.—	» » κεφαλαικὰ γράμματα διαφόρων καὶ μονόδρομα.....	366,265,315.44

ΠΕΤΡΑΡΧΗΣ

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΣΟΝΕΤΤΟ ΧΙ

Πικρό κελάιδισμα πουλιών ή τὸ βροῦδο ἀγέρι
Στὰ ὀλόχλωρα φυλλώματα θρόν ἄπαλὸ νὰ χύνη,

Ὅπου καθίσω γράφοντας πικρῆς ἀγάπης πόνους,
Ἐκείνη πού εἶδει ὁ οὐρανὸς καὶ τώρα κλεῖ τὸ χῶμα

—Γιατὶ πρὶν ἔρθῃ ἡ ὥρα σου στὸν πικρὸ πόνου
οὐδύνεις;
Μοῦ λέει μὲ σπλάχνος· καὶ γιατί ἀπ' τ' ἄχαρά σου

Γιὰ μὲ μὴν κλαῖς τί ὁ θάνατος νιὰ ζήση μούχει ἔθρει
Ἀτέλειωτη καὶ σὲ χρυσῶ καὶ φωτισμένα πλάτια

ΣΟΝΕΤΤΟ ΧV

Ἐνεκρωσες, ὦ Θάνατε, τὴν πιὸ ὥραϊαν ὄψη
Ποῦ εἶδεν ἡ γῆ· κ' ἐσκέπασες τὰ πιὸ ὥραϊα μάτια

Γιὰ μιά καὶ μόνη ὥρμῃ στιγμῇ μου πῆρες τ' ὄνειρό μου
Κ' ἔχεις σκορπίσει τὴ σιγὴ στοὺς πιὸ γλυκοὺς τοὺς

Ὅπως παρηγοριά γλυκεῖα στὴ θλίψη μου τὴν τόση
Γυρνᾷ ἡ Κυρά μου σπλαχνικὰ στοῦ σκότους μου τὰ

Καὶ μόνη αὐτὴ βρῖσκω στὴ γῆ ἀνάσα νὰ μοῦ δώσῃ
Κι' ἄχ! ἂν μπορούσα πῶς μιλεῖ καὶ πῶς αἰθέρια

Νὰ ξαναπῶ, ἀπ' ἔρωτα θε νάχα κάμει λιῶμα
Καρδιά ὄχι μόνο ἀνθρώπινη μὰ κι' ἀπὸ τίγρη ἀκόμα.

ΠΑΥΛΟΣ ΑΡΤΕΜΗΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ

Στὴν «Πανεπιστημικὴ Κριτικὴ» (University Review) τοῦ Θεριστῆ φάνηκε τὸ ἀκόλουθὸ ἄρθρο τοῦ κ. Πέλλη.

Σὲ ἓνα ἀξιοπεριεργὸ ἄρθρο ποῦ πέρου ὁ κ. Γεννάδιος καταχώρησε στὸ περιοδικὸ τοῦτο (University Review) μὲ τὸν τίτλο «Προφορὰ καὶ Διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς» ἀπαντοῦμε τὸν ἀκόλουθον παράγραφο·

«Τὸ πὼς ἡ φιλολογικὴ μορφή τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς — τῆς γλώσσας δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, τῶν ἐπίσημων ἱγγραφοῦν, τῆς Βουλῆς, τοῦ ἠδ' ἀλόγου τῶν μορφωμένων — εἶναι τόσο καθάρια ὥστε καὶ τῆς Νέας Διαθήκης ἡ γλώσσα, αὐτὸ τὸ ὑπαραδέχονται ὅλοι ὅσοι ζήτησαν τὸ ζήτημα».

Τὸν κ. Γεννάδιο, φοβοῦμαι βαρβαίνει κάπια μεγάλη πλάνη, ἢ νομίζῃ πὼς ἡ φιλολογικὴ (1), ἢ καλύτερα, ἢ λογιωτατιστικὴ μορφή τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς εἶναι τόσο καθάρια ὥστε ἡ γλώσσα τῆς Νέας Διαθήκης. Τῆς Διαθήκης ἡ γλώσσα μὰς παρουσιάζει ἓναν τύπον τῆς λαλιῆς τῆς ἐποχῆς τῆς, καὶ σὺν τίτια εἶναι ὑποφερτὰ καθάρια. Ἐπειδὴ, ἕστερα, ἓνας μοναχὰ κανὼνας ὑπάρχει γλωσσικῆς καθαροσύνης, κι' ὁ κανὼνας αὐτὸς εἶναι ἡ λαλιά. Ἄν τῆς Διαθήκης ἡ γλώσσα παραστρατεῖ καθόλου ἀπὸ ἀπόλυτην καθαροσύνην, ὁ λόγος εἶναι ποῦ τὰ βιβλία τῆς κυκλοφοροῦσαν σ' ἐποχῇ ὅταν οἱ Ἀττικιστὰδες ἐπαιρναν κι' ἔδιναν, καὶ λοιπὸν τὸ λεχτικὸ τῆς ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἀλλάχτηκε πρὸς ὅ,τι οἱ Ἀττικιστὰδες θεωροῦσαν τότες κλασσικὸν τύπον (2). Μ' ἄλλα λόγια, τὴν καθαράδα τῆς ἀλλάξε ἀντίθετα πρὸς τὸν τρόπο ποῦ λογαριάζει ὁ κ. Γεννάδιος.

Τί ὅμως εἶναι ἡ σημερινὴ λογιωτατιστικὴ Ἑλληνικὴ; Ἄπλως πιθηκισμὸς τῆς Κλασσικῆς Ἀττικῆς ἀμίλητος ἀπὸ κανένα κι' ἀπὸ ὅσους ἀκόμα καμῶνονται τὸ μορφωμένο διάλογο ποῦ λέει ὁ κ. Γεννάδιος.

1) Τὰ καλύτερα νεοελληνικὰ ποιήματα, εἶναι πιά σ' ὄλους γνωστὰ, γραφτήκανε στὴ λαλιά τοῦ λαοῦ. Τώρα μάλιστα ἄλλη παρὰ δημοτικὴ δὲ γράφουν οἱ ποιητὰδες, κι' ἀπὸ μερικὰ χρόνια καὶ πολλοὶ δόκιμοι πεζοί. Ὁ ὅρος «φιλολογικὴ» τὸ λοιπὸν, ὅταν ὁ κ. Γεννάδιος τὸν ἐφαρμόζει στὸ ὕφος ποῦ ἐνοεῖ, εἶναι ἀνεπιστημονικὸς κι' ἀπατηλός.

2) Κοίτ. τὰ «Σημειώματά μου στὰ Βαγγέλια κατὰ Μάρκο καὶ κατὰ Μαθαῖο, βρασιμμένα κυρίως στὴ Νεοελληνικῇ».

Τὸν ἰσχυρισμὸ εὐκόλα καὶ συμπερασματικὰ τὸν ἀποδείχῃ μὲ τὸν ἀκόλουθον τρόπο. Γράφω τώρα μέσα στὴ Βιβλιοθήκη μου, καὶ θ' ἀναφέρω ὅλα πὲς τ' ἀντικείμενα ποῦ βλέπω τριγύρω μου. Ἔτσι ὁ κριτικὸς μου δὲ θὰ εἶναι ἐπίτηδες διαλεγμένος. Ἀριστερὰ καταχωρίζω τὰ ὀνόματα ὅπως λέγονται στὴν ἑμιλία· δεξιὰ ὅπως γράφονται ἢ ἀπαγγέλλονται λογιωτατιστικὰ.

Table with 2 columns: Common words and Logopedic words. Includes terms like πολυθρόνα, τραπέζι, χαρτί, πένα, μολύβι, μελάνι, γυαλί, τζάμι, σουγιάς, ζουγραφιά, εἰκόνα, βιβλίο, καναπές, σοφᾶς, προσκέφαλο, μαξιλάρι, χαλί, ντουλάπι, σαλάκι, κουδούνι, μασιὰ, τσιμπίδα, κάρβουνο, ζυγαριὰ, καθρέφτης, καθρέπτης, τελέαρο, κορνίζα, πάτωμα, ταβάνι, παράθυρο, πόρτα, κλειδί, καλαθὸν, ἐδώλιο, τραπέζα, χάρτης, κάλαμος, κονδύλιον, μελάνη, ὕελος, μαχαίριδιον, εἰκὼν, βιβλίον, ἀνάκλιτρον, προσκεφαλαῖον, τάπητες, σκευοθήκη, σάλιον, κώδων, πυραγρα, ἔνθραξ, πλάστιγγή, κάτοπτρον, πλαίσιον, δάπεδον, ὄροφί, θυρί, θύρα, κλείς, καλαθίον.

Ἔχομε λοιπὸν εἰκοσιτρεῖς λέξεις ποῦ παρασταῖναι τὰ περισσότερα πράγματα ποῦ βλέπομε μέσα σὲ βιβλιοθήκη. Πέντε οἱ σημεδεμένες μ' ἀστερίσκους — μποροῦν ἔως νὰ λαληθοῦν κάποτε στὴν ἑμιλία ἀπ' ὅσους καμῶνονται σὴν γλώσσα. Οἱ ἄλλες ὅμως εἰκοσιτρεῖς δὲν ἔξοστομηθήκανε σὲ «διάλογο» μῆτε ἀπὸ τοὺς πιὸ σπουδασμένους σοφοὺς, μῆτε ἀπὸ τὸν κ. Γεννάδιο ἀκόμα, τοῦ μὲν νὰ πῶ. Καὶ ἀδίσταχτα βρασιμῶν πὼς ἀντιλογία ἐδῶ δὲ χωρεῖ.

Λοιπὸν ἂν πρὸς τὸ λεχτικὸ, τὸ πὼς ἡ λογιωτατιστικὴ Ἑλληνικὴ εἶναι γλώσσα τῆς κουβέντας τῶν

Table of Greek syllables: νινι, νι, νι νι, να νι, χ μα, μάτι, μα τι, α-τι, παπι, πα πι, τα-πα, πενα, πε να, ε να, νι νι, ε να, πα πι, ε να, πα πι, πε τφ, ε να, πα πι, μ' ε να, μχ τι, τοπι, το πι, πε πο νι, ε να, το πι, το μα τι, το α τι.

Table of Greek syllables: νερο, νε ρο, νε ρα, ρι νι, πα νε ρι, πι πέ ρι, κερι, κε ρι, ο κα, ρο κα, κα πα, κα πα κι, το πα κι, κε ρα κι, νε ρα κι, ρι να κι, μα τα κι, πα πα κι, α κα κι α, πε πο να κι, πα νε ρα κι, κα να ρι, κα να ρα κι, —τὸ κα να ρι πε τφ, —πε τα πε τα κα να ρα κι, —το πα πι πα πα κι, ε πι νε νε ρα κι, ωρα, ω ρα, τω ρα, πί νω,

Table of Greek syllables: πο νω, πα τω, πε τω, τι μω, ρω τω, πα τω, πο νω, α πο ρω, τι να, κα νω, πι νω, τω ρα, νε ρα κι, κα νω, ε να, το πα κι, ποδι, πο δι, δα δι, ε δω, δω μα, δω ρα, δε μα, δε μα τι, δε μα τα κι, α πι δι, α πι δα κι, δε κα, δι νω, δε νω, δε νω, ε να, δε μα τι, δι νω, δω ρα, χει, χε ρι, χα ρη, χ, χ, χα ρα,

προκομμένων, είναι παραμύθι. Και μήτε αλλάζει το πράμα σάν έρθουμε στη φράση. Έδώ θ' αναφέρω τί έτυχε πέν τώρα δυό χρόνια. Η Κυρία Δραγούμη, τότες 'Αθηναίσα Κυρία από τις πιο μορφωμένες, καταχώρισε δυό γράμματα στο περιοδικό Literary World, όπου τονίζε την ίδια θεωρία καθώς τώρα ο κ. Γεννάδιος. Αναυρώντας αυτή τή θεωρία έγραφα τότες στο ίδιο περιοδικό τάκόλουθα:

«Μιά βραδινή τής περασμένης βδομάδας είχα την τιμή νάνταμώσω μιά από τις πιο σημαντικές φαμίλιες τής 'Αθήνας στην 'Αγγλία, νεοφερμένη όταν έτυχε να μου δείξουν τής Κας Δραγούμη τά γράμματα. Κάθισα τότες και σημείωσα μερικές φράσεις όπως τις είπανε στην βριλλία τους οι νεοφερμένοι. Νά τες:

1. Η φωτογραφία του σπιτιού σας.
2. Για-τί (δισύλλαβο).
3. Νά σου πώ.
4. Έγγραφες και δεύτερη φορά.
5. Κωστή, έλα δώ.
6. Παίζετε λίγο πιάνο.
7. Νά λένε ο καθένας με τή σειρά του τί θα γίνει.

«Αν είτανε να γραφτούνε αυτές οι φράσεις θα παίρνανε τήν ακόλουθη μορφή.

1. Η φωτογραφία τής οικίας σας.
2. Δι-α-τί (τρισύλλαβο).
3. Άφες να σοι είπω.
4. Έγγραφας και εκ δευτέρου.
5. Κωνσταντίνε, έλθε ένταχθα.
6. Παίζατε όλίγον πιάνον (ή και κλειδοκύμβαλον).
7. Έκαστος άς λέγη τί δέον να γίνει όταν έλθη ή σειρά αυτού.

Αυτός ο παραλληλισμός δείχνει άπλά, μα, θαρρώ, αναντίρρητα, πως στ' αλήθεια υπάρχει άπέραντη διαφορά λαλιές και γραφτής γλώσσας μέσα στην πιο άριστοκρατική κοινωνία τής 'Αθήνας.

Μά το επεισόδιο δι' σταμάτησε ως εκεί. Όταν ή νεολαία τής φαμίλιας εκείνης παρατήρησε τά σημειώματά μου, άρχισε με τά γέλια να μου μιλά καθαρέβουσα, δείχνοντας έτσι όχι μονάχα πως ή γλώσσα (;) αυτή δι' λαλιέται, μα και πως νομίζεται παραγκιόζικη. Βάσταξε το χωρατό μας μερικές στιγμές, έπειτα ένα από τά κορίτσια ξανάρχισε τή συνηθισμένη τής λαλιά. Λέγοντας πως δεν μπορεί πιά να βραστάξει το κάμωμα κι' αυτό μάς πείθει πως προσπάθα όσο θές, αδύνατο να μιλήσεις καθαρεύουσα. Η Κκ Δραγούμη γνωρίζει πως δηγού-

μαι το περιστατικό με θρησκευτική άκρίβεια».

Παιρόντας λοιπόν τή λαλιά ως κανόνα, νομίζω πως με κάθε μου δικιο μπορώ να ισχυριστώ πως άπόδειξα τή λογικωτατίστηκη 'Ελληνική κάθε άλλο παρά καθάρια, και ως προς το λεχτικό και ως προς τή φράση. «Ας ζετάσουμε όμως το ζήτημα και με το μέτρο του κ. Γεννάδιου, που είναι: δίγως άλλο το μιάσιμο με τήν κλασσική.

«Όποιος κοιτάζει επιπόλαια χωρίο καθαρέβουσας, στην άρχή δίγως άλλο τον ξιπάζει το φαινομενικό του μιάσιμο με τήν κλασσική γλώσσα. «Αν όμως είναι ύποφερτά διαβασμένος γλήγορα άνοίγει τά μάτια του και ξεδιαλώνει πως έχει μπροστά του άγνους βάρβαρους μακαρονισμούς. Είναι πολύ κουραστικό να καταστρώσουμε δείγματα άπ' όλες τις πηγές που αναφέρει ο κ. Γεννάδιος. Περιορίζομαι λοιπό σ' ένα δυό χωρία από τή γλώσσα τής 'Εκκλησίας και του Πανεπιστήμιου.

Τώρα και μερικούς μήνες, ένας από τους έκκλησιαστικούς άρχηγούς, ο Αρχιεπίσκοπος Πάτρας, έβγαλε επικήδειο λόγο του Δελφινάκη, που δι' είχε δολοφονηθεί. Ορίστε άπόσπασμα του λόγου, που βέβαια δεν είταν άμελέτητος τής στιγμής άγώνας:

«Είς τήν λάμπουσαν αίθριαν γαλήνην και γε λόεσαν εύμερίαν του άκτινοβολούντος άνθρωπίνου βίου από δόξας, τιμάς, έλθους, κλήη, και έθνικά μεγαλεία, έπισκήπτει αίφνης και άδοκίτως ως θύελλα και κεραυνός, ο πλήρης και άδυσώπητος θάνατος, και εξαφανίζει και καταστρέφει όλην αυτήν τήν δοκούσαν εύδαιμονίαν και όλβιότητα».

Σ' αυτό το μικρό άπόσπασμα μέσα έχουμε όχι λιγώτερος από όχτώ σολοικισμούς.

1. Από με αίτιατική (άπό δόξας).
2. Αίθριαν αντίς αίθριον.
3. Άκτινοβολούντος άπό δόξας αντίς άκτινοβολούντος δόξας.
4. Γελοέσαν σέ πεζό λόγο.
5. Έπισκήπτει εις τήν λάμπουσαν αντίς τή λάμπουση (έπισκήπτω εις σημαίνει άλλο πρξμα).
6. Όλην αντίς πάσαν.
7. Αίτην αντίς ταύτην.
8. Όλβιότητα (!) αντίς όλβον.

Τάκόλουθο χωρίο το παίρνω από προκήρυξη ύπογραμμένη άπ' όλους τους θεολόγους του Πανεπιστήμιου (έξόν έναν). Είναι πολύ χαρακτηριστικό, και ως προς τή μπερδεμένη του σύνταξη, κ' έπειδής,

άν και φαίνεται πολύ σοφό, είναι όμως γεμάτο κήρες. Νά τες:

«Τήν επιχείρησιν τής μεταφράσεως (γρ. τήν μετάφρασιν) των Έγραφών εις τήν νέαν 'Ελληνικήν γλώσσαν, γινομένην χάριν του Ορθοδόξου 'Ελληνικού λαού, ίνα δηλαδή ούτως, οικειότερον (Γαλλισμός = plus familièrement γρ. γνωριμώτερον) άναγινώσκων αυτές έμφορηθή (γρ. πληρωθή έμφορηθή σημαίνει ύπερβολή) μάλλον (άκόμα πιο ύπερβολικά, να πούμε;) τής περιεχομένης (γρ. τής εν αύταις) θείας διδασκαλίας, εκ δι' τούτου γέννηται (ίσως τυπογρ. λάθος) χριστιανικώτερος ή νύν (τό η νύν έδώ για τον ήχο) ούτε ή Ορθόδοξος 'Ελληνική 'Εκκλησία εν τή μακροβ' αύτης πείρα εύρον ως (φριχτός Γαλλισμός. = trouver comme) επιτήδειον και άναγκαίον παιδαγωγικόν μέσον (άλλος Γαλλισμός = moyen) εις τήν θρησκευτικήν διαπαιδαγώγησιν (γρ. θρησκευτικής παιδαγωγίας) του όρθοδόξου πληρώματος, ούτε ο 'Ελληνικός λαός ήσθάνθη ποτέ τήν ανάγκην τής μεταφράσεως ταύτης, εν φ' (γρ. καιτοι) ή από ευαγγελικής γλώσσας (γρ. προς τήν κτλ.) διαφορά τής κοινής παρά τω λαφ 'Ελληνικής γλώσσας δεν είναι άρτιφανής, αλλά πλέον ή χιλιέτης.»

Μπροστά σ' αυτή τή θεματογραφία είναι μα το ναι, να τά χάση άθροπος σέ συλλογιστεί πως πέντε καθηγητάδες του άνώτατου σχολίου του τόπου τυτροφικά βαλθήκανε να τή σκαρώσουν.

Θάταν πολύ διδαχτικό, αν είταν και δυνατό, να φέρουμε μερικά σωστά παραδείγματα τής Βουλευτικής γλώσσας που τόσο πολύ καμαρώνει ο κ. Γενάδιος. Όλοι όμως οι λόγοι τής 'Ελληνικής Βουλής διορθώνονται έπειτα με κόπους και μόχθους πριν τυπωθούν, ώστε τήν παραμικρή ιδέα δεν μπορείς να δώσεις τής καθαυτο μορφής τους. Σώνει να πούμε πως ο τωρινός Πρωθυπουργός ο κ. Θεοτόκης, όταν έβγαζε τον επικήδειο του Τρικόπη, είπε πως *εξεβαρβάρωσεν τήν 'Ελλάδα*, και δεν μπορούσε να καταλάβη γιατί σέ τέτοια θλιβερή φορά έξαφνα πολλούς Βουλευτάδες τους έπιασαν τά γέλια. Τό νόημά του βέβαια είταν πως ο Τρικούπης τήν πολιτέψε τήν 'Ελλάδα. Αυτό το *εξεβαρβάρωσεν* φτάνει, θαρρώ, το άκρο άκτα τής παγκόσμιας άκαιρολεξίας.

Και δεν πρέπει να φανταστήτε πως τάποδγκλίματα αυτά τής έπίσημης και σχολαστικής 'Ελληνικής περιορίζονται σέ μερικούς άθρώπους. Είναι γενικά, και βρίσκονται μέσα σέ έργα σημαντικών άθρώπων, όπως πρέπει να περιμένεις από

χα νι, χα δι, χω ρα, χω μα,
 ε χω, χα νω, χω νω, χω ρω,
 ε χω, χα ρα,
 ε χω ε να κα να ρι,
 το κα να ρι πε τα με χα ρη.

—

νυχι ι
 νυχι υ
 τυ ρι, τυ ρα κι, μυ δι, μυ δα κι,
 κα ρυ δι, κυ δω νι, ρυ α κι,
 χυ νω
 ε να ρυ α κι με νε ρα κι,
 πι νω νε ρο α πο τώ ρυ α κι,
 πα χι πα χι τυ ρι.

—

μυτι ι
 μυ τη η
 κο ρη, πη χη,
 κο χη, τυ χη, νη μα, τι μη,
 μη χα νη, μη τε ρα, πο τη ρι,
 πη δω, πο νη ρη, δυ να τη,

μη χα νη δυ να τη,
 κο ρη πο νη ρη, κα κη,
 μη τε ρα τι μη με νη.

—

δωμα ι
 σω μα τ
 συ κο, συ κα,
 ο σο, ο σα, ο ση, μα σω, μι σω,
 ε χω σω μα δυ να το,
 ε πε σα κα τω,
 ε χα σα το τόπι,
 πε ρι με νω το ση ω ρα,
 μι ση ω ρα πε ρα σε.

—

κιθαρα θ
 κι θα ρα θ
 πι θα ρι, θη κα ρι,
 πι θα μη, θη κη, θυ σι α,
 πο θω, θυ μω νω.
 θα μα θω το μα θη μα,
 τα πα θη μα τα μα θη μα τα,
 θα πα θω, θα μα θω.

φωσι φ
 φω νη, φα κη,
 φο ρα, ρα φη, ρα ρι, φυ τα,
 φα να ρι φο ρε μα, φο ρω, φυσω.
 ε χω φω νη, δυ να τη,
 ε χω μη τε ρα σο φη,
 ε να φα να ρι με κε ρι
 φο ρω ε να φο ρε μα.

—

μυλω ι
 μη λο λ
 μη λα, με λι, λα δι, λυ ρα,
 α λα τι, πα λα τι, σα λα τα,
 λε κα νη, λυ νω, λα λω, φι λω,
 θε λω, μι λω, με λε τω, λέ ω,
 κα λα μα ρι, πα λα μα ρι.
 κα λη με ρα μη τε ρα!
 κα λη με ρα πα τε ρα,
 η κα λη κο ρη με λε τα το
 μα θη μα κα λα κα λα,

τόν τεχνητό χαρακτήρα τους. Ποιός θά ύπόθετε πώς λόγιος τής περιωπής του καθηγητή κ. Χατζιδάκη μπορούσε να πατήση τέτοια άγκινάρα — συμπάθηστε μου τή φράση — καθώς *αλίνας καταλαβόντες*, ή πώς ή ίδιος ή κ. Γεννάδιος θά σύνταζε τὸ ρήμα *καταχρώναι* με γενική, κατά έγκριτο γαλλικό τρόπο (abuser de); Αὐτὰ τὰ λάθη όμως έγιναν και τὰ ἀναφέρνω όχι από έρεξη να κατεβάσω τήν αξία του καθ. Χατζιδάκη ή του κ. Γεννάδιο, που πρώτος έγιώ αναγνωρίζω τή μάθησή τους, παρά με συμπάθεια, (στις παλιές σκοτεινές προ-ψυχαρικές μου μέρες έπεσα κ' έγιώ σε τέτοιες άμαρτίες) και επειδή το θέμα μου απαιτεί τήν πομπή τους(3). Πολλοί πρέπει ν' άπορούν πώς ή κ. Γεννάδιος ή κανείς άλλος άληθινά σφύρος κατορθώνει να μή σιχαίνεται σύστημα που φέρνει σε τέτοιους σολοικισμούς, παρά να τὸ σμίγει μάάλιστα με τήν ιδέα τής καθαρσύνης. Οί ιδέες του πρέπει να διαφέρουν σημαντικά από του Cohet, που μήτε του Λουκιανού το ύφος δεν ήθελε να τὸ παραδεχτῆ καθαίριο, και τότε τότε αποδοκίμαζε ως και του Σενωφώντα τὰ άττικά.

Πρίν τελειώσω, ως ἀναφέρω πώς, τώρα και κάμποσα χρόνια, ή καθηγητής κ. Κόντος, λόγιος με Ευρωπαϊκή φήμη — που κατόνησε να μή σηκώνη πιά τούς σολοικισμούς τής καθαρσύνης — έγραψε τόμο παχούτσικο, όπου διδασκε τὰ σωστά τους άνόλογα. Κανένα αποτέλεσμα δεν έφερε τὸ βιβλίο του. Μάλιστα αν κρίνουμε από κατάλογο που δημοσίεψε πόν τώρα δυὸ χρόνια ή κ. Παπαθωμης, τὸ κακό από τότες ξεπλώθηκε δρημητικά. Ο κατάλογος αὐτός δίνει 170 λάθια που κυκλοφοροῦνε σήμερα. Κι' αν τὸ τρωινό σύστημα του πιθηκισμού βαστάξη όχι δε θά γίνεται καθαρωτερη με τὸν καιρὸ παρά δίχως άλλο θά μολύνεται ή γλώσσα από μέρα σε μέρα, και στὸ τέλος θά καμαρώσουμε καινούριο φαινόμενο, δηλ. γλώσσα συστημένη από σοφούς άπανω σε σόλοικα θέμελα.

Μιά λέξη προσοχῆς και τελειώσω. Όσοι σπουδάζουν παλιά Έλληνικά, ως φυλάγονται από λογιωτατίστικη Νεοελληνική — που ή κ. Γεννάδιος ίσως θέλει να τή διαβάσουν — επειδή δίχως άλλο

3) *Αν οι γραμματισμένοι κάμουν τέτια λάθια, μπορεί να φανταστείτε τι κάμουν οι άγράμματοι. Δεν είναι πολλοί μήνες που έλαβα γράμμα με ύπογραφή κ' Ο ύμέτερος σας Ιωάννης Τάδες». Των μισογραμματαίμων τὰ γράμματα είναι γαμάτα τέτιες άνοησίες. Τι λέγω; Μήτε από γράμματα τελειοφότων δε λείπουν.

τότες θά συνηθίσουνε λογῆς λογῆς λάθια, και τότες θά εΐταν κερδισμένοι: α δε μαθαίνανε άρχαία Έλληνικά καθόλου.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΦΩΝΕΣ

1

Είμουν νεκρός κι άνίκησα κέδγηκα 'πό τόν τάφο, Γλυκειά ή ζωή, τήν τραγουδῶ κι όπως 'μιλάω γράφω. Και τὸ σκοτάδι χάνεται μέσ' απ' τὸ νοῦ μιὰ μέρα. Νουάθω μιλιὰ στὸ στόμα μου κι ελοῦθε φῶς κι άγέρα.

2

*Εσκυφα κι άρογκάστηκα τή Ρωμισούνη γῦρο Κ' ή γλώσσα της έστάλαξε μέσα μου τάγιο μύρο, Κ' έγινα για χιτῆρι της και για τήν όμορφιά της Άπαρνητῆς τοῦ δασκαλου και δουλεφτῆς χωριάτης.

3

*Όσο κι αν είμαι αδύναμος κι άγνωρος και μονάχος Ὁρθώνουμαι στη θάλασσα που δένει με σε βράχος. Ἄβριο σεισμός και χαλασμός τὸ βράχο αν συνεπάρη Τοῦ φτάνει πὸς εστάθηκε σαν αξιο παλληκάρι.

ΒΑΡΑΕΝΤΗΣ

ΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΊΨΕΝ *

Φίλε Κύριε,

Πρώτα, σας εύχαριστῶ πολὺ για τὸν τιμητικώτατο τρόπο που εΐχατε τήν καλοσύνη ναναφέρετε τόνόμ' μου στὸ αξιότιμο φύλλο σας μιλώντας για τήν «ᾠδή στὸ θάνατο τοῦ Ίψεν».

Ἰστοτερα, σας συχαίρω γιατί καταλάβατε — ήσχετα πὸς τόνόμ' μου, ύποθέτω — πὸς έπρεπε να γίνη ξεχωριστός λόγος για ποίημα σε τέτοιο θέμα, συνθεμένο από άνθρωπο που, αξία ή άνάξια, δουλεύει στὸ Ναὸ από τὰ μικρά του χρόνια, και που ή φωνή του, λειτουργοῦ τής ρυθμικῆς Ἰδέας, ξεχωρίζει μέσα στὸ χορὸ, ίσως όχι τόσο από τὸ ποίό της, όσο από κάποια τις ποσοτική δύναμη.

Σας συχαίρω, γιατί μνημονεύοντας τόνόμ' μου, θελήσατε να κάμετε γνωστή σε κύκλο πλατύτερο από τὸν ελληνογλωσσο κύκλο μας μιάν άψη από τις τιμητικώτερες ενός Ἐθνους. Θέλω να πῶ για τις γνωριμιές που πλέκει ένα έθνος με τις μεγάλες

*) Το γράμμ' αὐτὸ τοῦ κ. Παλαμά δημοσιεύτηκε Ἰταλικά στὸ «Monde Hellenique» 8 Juillet (n. s.) σελ. 1.

ιδέες τις φυτρωμένες κι άπλωμένες έξω από τὰ χωμάτα μας. Ο Ίψεν ένασκάνει μιὰ τέτοια ιδέα από τις πὸς άκουσμένες και μπορεί ένα ποίημα γεννημένο από τήν ιδέα αὐτῆ, να δείχνη, — θέλει δε θέλει ή ποιητῆς του, — με τί τρόπο μιὰ ελόκληρη φυλή αισθάνεται και καταλαβαίνει, και πὸς γνωρίζει να παρασταλή ή να μεταμορφώνη ή και να παραμορφώνη τέτοιες σημαντικές ιδέες.

Ἄνάμεσα σε όσα μας λείπουν εδῶ πέρα, — και πόσα μας λείπουν! — θά είναι πάντα πρὸς έπαινό μας ότι με τή σκέψη κάποιου ποιητῆ μας ή κάποιου πεζογράφου μας (ποτέ δε βρίσκειται νοῦς, όσο ανεξάρτητος κι αν είναι, που να μή συγγενεύη κάπως με τὸν τριγύρω του κόσμο και να μήν κρατείται κάπως από κείνον), ότι με τή σκέψη αὐτῆ ξερούμε κ' ήμεΐς, όταν ή περίσταση τὸ καλίση, να πληρώνουμε τὸ φόρο μας γενναία, όσο κι αν ανάλογα με τήν κατάσταση μας, πρὸς τὸν Ευρωπαϊκὸ πολιτισμό. Στάρχατα τὰ χρόνια ότι λέμε τώρα Ευρώπη, εΐτανε τότε ή Ελλάδα. Τώρα, ανάμεσα στους λογῆς και σε κάθε λαοῦ τους πολιτισμούς, υπάρχει ένας, κεντρικός και γενικώτατος πολιτισμός, που τοὺς άγκαλιάζει όλους, ή Ευρωπαϊκός. Και κανένα έθνος, όσους κι αν εχη δικούς του τίτλους άρχοντιας και προκοπῆς, δε μπορεί να λογαριάζεται για πολιτισμένο, αν δεν πληρῶνη τὸ φόρο που εΐπα, κι αν δεν κρατῆ ανοιχτῆ μερίδα — μικρῆ ή τρανή — στα καταστικα τής διανοητικῆς Ευρώπης.

Ο Ίψεν δεν είναι ζήτημα πὸς συμβολίζει μιάν από τις σπουδαιότερες ιδέες τής διανοητικῆς Ευρώπης στην ιστορία της τῶν τελευταίων χρόνων. Ποιητῆς βαθειοστόχαστος, δόξα τής πατρίδας του, ξεπέρασε τὰ σύνορα τής πατρίδας του, κι άπλώθηκε και ζῆ με τὸ σεβας και με τὸ θαυμασμό κάθε λαοῦ πολιτισμένου.

Νομιζω πὸς ή ποιητῆς κάνει τὸ χρέος του, όσο πρὸς τήν τέχνη του τόσο και πρὸς τήν πατρίδα του, όταν άπομένη άσάλευτος και πάντα και μόνο ποιητῆς, χωρίς να τήν καταβάξη, να τήν άμελή, να τή νοθεύη και να τήν προστυχαίνη τήν τέχνη του κάνοντάς την όργανο και δουλεύτρα δεν ξερω ποιῆς ξένης ιδέας, όσο κι αν είναι ή ιδέα αὐτῆ ωφέλιμη και πατριωτική κ' εύεργετική. Μιά στροφῆ κάλορουβμη, καλόχη, και γερῆ στοχασμένη, με μόνο τὸ ρυθμὸ, τὸν ήχο, και τὸ στοχασμὸ της, είναι μιὰ δύναμη έξοχα κοινωνική, όσο κι' αν τάφηνη άσυγκίνητα τὰ πλήθη, και πάντα δοξάζει τὸ Ἐθνος της.

φε ρε το κα λα μα ρι,
θε λω πο λυ πο λυ με λι,
θε λω ε να κα λο μη λο
λε κα νη με κα θα ρο νε ρα κι.
«μὰ λα μα η σι ω πη,
η ομιλία α ση μι».

γα τα γ
γα τα γ
γα λα, μυ γα,
ρω γα, ρη γα,
πη γη, φυ γη, ε γω, α λο γο.
α γω ρι, γε φυ ρι, λί γο,
με γα λο, γε μα το, γα τα κι,
φα γα κι, α λο γα κι, α γω ρα κι,
γα λα τα κι, γε φυ ρα κι,
γε λω, α γα πω, πα γω νω.
η με γα λη γα τα ε κα με
ε να γα τα κι,
η γα τα α γα πα το γα τα κι,
το γα τα κι α γα πα να πη δα,
η γα τα ε φα γε το πα πι,

το γα τα κι ε φα γε γα λα,
κ' ε γω α γα πω το γα λα,
τω ρα πι νω πο λυ γα λα.

φα ρι ψ
φα ρι ψ
φι χα, ψυ χη,
τα ψι, φη φρι, δι ψα, δι ψω,
ψη νω, ε κο ψα, ε νι ψα, ε ψη σα,
να ε να με γα λο φα ρι,
το φα ρι ε χα ψε το δο λω μα,
τω ρα θα ψη σω το φα ρι,
το φα ρι ψη θη κε.
θα κο ψω ε να λε μό νι,
ε κο ψα το ψω μι,
τω ρα θα φα με το φα ρι,
το γα τα κι α γα πα το φα ρι,
φι φι ψι, ε δω γα τα κι,
ε λα χα ψε λι γο φα ρα κι.

βο δι β
βο δι β β,
βο λι, βι δα,

βη τα, βη μα, βα φη, λα βα,
βα ρι, βα θι, βα νω, βα φω,
βα πο ρι, κα ρα βι, βε λο νι,
ρο βι θι, ρο βι θα κι,
βα πο ρα κι, κα ρα βα κι,
βε λο να κι,
ε να βε λο νι ψι λο.
ε να βο δι η με ρο.
ε να βα πο ρι με γα λο.
ε να κα ρα βι γε μα το.
το κα ρα βι δε με νο με
το βα πο ρι.
το βο δι ε φα γε α χε ρο.
βο λι β ἄ ρι, β ἄ ρη κα λη.

ζι να ζ
ζι να ζ
ζω η, ζω νη,
ζα χα ρη, ζω, ζω νω, ζη τω,
να ζι, χα ζι, ζυ μα ρι, χα λα ζι,
ζα λη, ρι ζα,
ζυ μω νω, θε ρι ζω, μυ ρι ζω,

Μὴ συγχωρεῖτε ποὺ ξεπέφτω σὲ πράγματ' ἄσχετα μὲ τὸν κύριον σκοπὸν τοῦ γραμματέου μου αὐτοῦ· ὅμως πάντα ὅχι τόσο ἄσχετα, ὅσο φαίνονται. Τελειώνω σημειώνοντας, πὼς ἂν εἶναι γραφτὸ, γλήγορα ἢ ἄργα νὰ ξαναθίσῃ σ' ἡμᾶς ἰδῶ δραματικὴ τέχνη ἄξια, — καὶ κάποια σημάδια ἰδῶ καὶ λίγα χρόνια μᾶς λένε πὼς δὲν πρέπει νὰ πελιζώμαστε, — οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Τέχνης αὐτῆς, καὶ οἱ πιὸ πρωτότυποι, καὶ οἱ ἀγνότεροι ἀκόμα τῆς ρωμαϊκῆς ψυχῆς ἀντίλαλοι, θὰ εἶναι περισσότερο τοῦ Ἴψεν ἀπόγονοι, ὅσο δὲ θὰ εἶναι τοῦ Βερναρδάκη ἢ τοῦ Ραγκαβῆ.

Ὅλος δικός σας
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΡΕΙΣ ΟΔΕΣ ΤΟΥ ΟΡΑΤΙΟΥ

I (Βιβλ. Α' ὠδ. γ')

Ὁ κυράβι, στοὺς γυαλοὺς τῆς Ἀθήνας
Τὸ Βεργίλιο χρωσιᾶς, ποῦ τὸν ἔαρτό του
Φειδέφτηκε σὲ σένα. Κυβερνήτες σου
Νᾶχεις τὴ θεὰ τῆς Κύπρου τὴν ἀφέντρια,
Τὰδέροφια τῆς Ἑλένης—

Τὰ λαμπρὰ ταστέρια—καὶ τὸν πατέρα
τῶν Ἀνέμων—ποῦ δένοντας τοὺς ἄλλους
Λυτὸν ν' ἀφήσει μόνον τὸ Ζέφυρον—
Ἀβλαβὸν παράδωκε καὶ φύλαξέ μου
Σοῦ δέομαι τὸ φίλο,

Τὸ μὲν μοιράδι τῆς ψυχῆς μου.
Ἐἶχε ἰδρὶ καὶ τριπλὸ χαλκὸ στὰ στήθη,
Ὅποιος καρήνα ἀδύναμη στὴν ἄσπλαχνη
Θάλασσα πρωτόρριξε· καὶ μήτε ὁ Δίας,
Ποῦ μάχεται χουμῶντας

Τὸ Βορηᾶ, δὲν τὸν φόβισε, οὔτε οἱ Ὑάδες
Οἱ ἀχαμνές, κ' οὔτε ἡ μάνητα τοῦ Νότου,
Ποῦ στὸν Ἀδριᾶν εἶνε ὁ μεγαλείτερος
Ἄρχος, ποῦ φουσκώνει θέλοντας τὸ κῆμα
Καὶ πάλι τὸ ἡσυχάζει.

πο τι ζω, γυ ρι ζω, χω ρι ζω,
η ζι να πε τα,
η ζι να ε φα γε τα ρο δα,
το ζυ μα ρι ζυ μω θη κε,
θα ψη θη, θα γι νη ψω με,
θα το φα με.
η κο ρη ε κα νε γα ζι,
δη λα δη ψι λη ρα φη,
φω τι ζε με θε ε'
σ' α γα πω, σε τι μω.

ξυ λυ ξ
ξυ λα ξ
δο ξα ο ξω,
α μα ξι, α ξι νη, ε ξο χη,
ξε ρα, ξε νη, λο ξα, ξυ νω,
πο τε πα λε θα φε ξη,
α μα φε ξη, ο λη η γη γε λα,
το α μα ξι ε φε ρε ξε ρα ξυ λα.

θεος ς
θεος ς
θεος, νεος, α γιος, α ξιος,
τιμιος, πα να γιος,
θεος, πα να γιος, α γιος
α γιος α γιος κυ ριος ο θεος.
ο θεος με α γα πα,
νεος α ξιος, τιμιος ο α ξιος,
νεος ζη με τι μη.

(Ἀκολουθεῖ).

Θὰ φοβῆθῃ τὸ σίμωμα τοῦ Χάρου
Ὅποιος μ' ἄβροχα ματὰ τὰ τεράσια,
Ποῦ κολυμποῦν στὲς θάλασσες ἀγνάντισε,
Κ' εἶδε τ' ἀγροικὰ νερὰ καὶ τὶς κακοῦργες
Τὲς ἔξρες τὰ Κεραῖνια;

Ὁκεανὸ καὶ Γῆς, ποῦ ταίρια δὲν εἶνε,
Ὁ Θεὸς προνοῶντας, μὰ τοῦ κίκου,
Σεχώρισε. Τὰ πλοῖα τὰθεόφοβα
Πέρασαν τὴν ἄβραθῃ ρύχη, ποῦ οὔτε
Δὲν ἔπρεπε νὰ γυρίουν.

Τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, ποῦ κοτάει
Νὰ ὑπομένει τὰ πάντα, σ' ἀνομίες
Ἐμποδιζόμενες ῥίχεται. Μὲ γέλασμα
Ἀπρεπο ἀποκόπησε τὴ σιὰ νὰ φέρει
Στὸν κόσμον ὁ Προμηθεὺς.

Μὲ τὴ σιὰ, ποῦ κρυφὰ τὴν εἶχε κλέψει
Στουρανοῦ τὰ λημέρια, ξυπλωθῆκαν
Στὴ γῆς φουσιᾶτα θέρμες καὶ τὸ χίτιασμα
Κι' ἀνοιξε τὸν κό τὸ βῆμα τοῦ Χάρου
Τἀνάγκασμα, ποῦ ἐρχότου

Ὁριμώτερα πρώτα. Νὰ πετάξει
Ἐδοκίμασε ὁ Δαίδαλος στὸν ἄδειον
Ἄερα μὲ φτεροῦγες ποῦ σιάνθρώπινο
Γένος δὲν ἐδόθησαν τὸν Ἀδὴ ἐβιάσαν
Τὰ κόπια τοῦ Ἡρακλῆα.

Ἀσκολόφταστο τίποτα δὲν εἶναι
Γιὰ τὸν ἀνθρώπον· οἱ ἄφρονες ζητοῦμε
Ὅς καὶ τὸν οὐρανὸ καὶ τὸ μεγάλο μας
Κοῖμα δὲ θ' ἀφήκει, ὁ Δίας νὰ παραιτήσῃ
Τ' ἀπὺ ταστροπελέμ.

II. (Βιβλ. Α' ὠδ. ε')

Ποιὸ παιδάριο, Πύρρα, ραντισμένο
Μὲ μῦρα λυωτὰ, στὴν ἀκριβῆ
Τὴ γράβα, μέσα στὰφτονα
Ροδόφυλλα, τὰδύνατο,
Σὲ ζουπίζει;—Στὸ σιόλισμα
Ἀπλῆ, γιὰ ποιὸν τὴν ὀλόξανθη

Κόμη σου χτενίζεις;—Ὁφου, πόσες
Φορὲς ὡς κ' ἐκεῖνο τῶν θεῶν
Τὴν ἀλλαγμένη βούληση
Καὶ τὴν ἀπάτη σου κλαίοντας
Θένα σαστίζει ἀμάθητο
Στᾶνεμοφορέσκωτα κύματα!

Ἀπτό, ποῦ σὲ χαιρετῶ γιὰ τῶρι,
Ἐλπίζει ἐφοκόλοπιστο, χρυσή,
Ἀδειανὴ νᾶσαι πάντα,
Τρυφερὴ νᾶσαι πάντα,
Λέγοντας πὼς ὁ Ζέφυρος
Δὲν εἶνε πλάνος. Κακότυχος

Ποῦ ἐσὺ ἀδοκίμιστη θαμπώνεις!—
Θὰ δείχνει μὲ πλῆκα ἀφιερωμοῦ
Τοῖχος ναοῦ πὼς κρέμασα
Βρεμένα τὰ ροῦχα μου
Γιὰ τὸ μεγαλοδύναμο
Θεοῦ, τὸν ἄρχο τῆς θάλασσας.

III. (Βιβλ. Α' ὠδ. π')

Πέες, Ἀυδιά, σ' ὀρκίζω σ' ὄλους τοὺς ἀθάνατους,
Γιατὶ τὸ Σύβαρη μὲ τὰ χᾶδια τόσο
Ἀνυπόμονα ἀφάνισες;—Τ' Ἄρη γιατί
Νὰ μισεῖ τοὺς κάμπους τοὺς ἀνοιχτοὺς, ἐνῶ
Νὰ βασιτᾶ τοὺς μποχοὺς καὶ τοὺς ἡλιους τοὺς;

Καὶ γιατί μὲ τοὺς ἄλλους ὀμόλικους σιᾶλογο
Πλιὰ δὲ γυμνάζεται, σὰ στρατιώτης ποῦνε;
Τοῦ Γαλάτικου αἰμοῦ τὸν τὸ στόμα γιατί
Μὲ δοντᾶτο γκέμι δὲ χαλινώνει καὶ φοβάται
Τὸ κορμί του μὴ γυρίει τὸν Τίβερε;

Τί ξεφεύγει τὸ λάδι χειρότερα ἀπὸ τῆς ὀχιᾶς
Τὸ αἷμα;—Πρόσινες πλιὰ δὲν ἔχει βοῦλες
Στὰ βραχιόνια ἀπὸ τῶματα, ἀφτὸς ποῦ
[συχνὰ
Ξεπεροῦσε ῥίχροντας τὸ κοντᾶρι καὶ τὸ δίσκο
Τὰ σημάδια καὶ δόξες ἐκέραυνε.

Καὶ γιατί κροουφοστέκει κρονημένος, ὡς ἔμενε,
[λέν,
Κι' ὁ γὸς τῆς Θέτιδας τῆς θαλάσσιας, διαν
Ὁ χαμός τῆς Τρωάδας ἐξέγανε
Γιὰ νὰ μὴν τὸν ῥίξουν σὲ φονικὰ καὶ σιὰ φων
[σαῖτι
Τῆς Λυκίας τἀντοῖκια φεραίματι;
Κ. ΘΕΩΤΟΚΙΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΟΔΙΕΣ

Ἀπὸ τοὺς γύρους τῶν ρυθμῶν.—Λάμπρου Ἀστέρη.

Σταματῶ στὸν πρόλογο τοῦ Παλαμᾶ. Γράφει:
«Ἄν εἶναι γραφτὸ νὰ ξαναζήσουμε, πρώτα ἀπ' ὅλα
»μὲ τὸ τραγοῦδι θὰ ξαναζήσουμε, καὶ στὸ τραγοῦδι
»μέσα». Κάτι παρόμοιο ἐνοοῦσε κι ὁ Carlyle
ὅταν ἔλεγε πὼς ἔτι κύριο ζῆ μέσα μας καὶ δυνατὸ
καὶ γεμάτο σὰν τραγοῦδι φανερώνεται καὶ σὰν τρα-
γοῦδι ἐνεργεῖ. Εἶναι νόμος σημαντικὸς. Ὅσο φτά-
νομε σὲ ὄργανισμό πιὸ ψηλὸ καὶ πιὸ συναρμολογη-
μένη συνείδηση τόσο πιὸ ἀκέρια καταλαβαίνουμε τὸ
ρυθμὸ τῆς ζωῆς. Καὶ πάλι ὅσο πιὸ στοχαστικὰ με-
λετᾶ κανεὶς τὶς ρυθμικὰ παραβολὰς τόσο πιὸ ἀπο-
φασιστικὰ ζυγώνει στὸ συμπέρασμα πὼς ὁ ρυθμὸς
εἶναι ἡ μεγάλη ἀλήθεια τῆς ὕλης—νόμος ἀκάνθα-
στος τῆς μηχανικῆς ποῦ κυβερνᾶ τὶς ἀνόργανες κο-
σμογονίες καὶ συνταιριάζει τὶς πολυπλοκὰς ζωντᾶ-
νιες τοῦ συνειδητοῦ κόσμου. Ἔχει παρατηρηθῆ πὼς
ἤχοι καὶ χρώματα, μαγνητικὲς καὶ χημικὲς δύνα-
μες, φυσιολογικὲς ξετυλιξιὲς καὶ ψυχολογικὰ συστή-
ματα, ὅλα ἔχουνε τὴν πηγὴ τους ἀπὸ τὸν ἴδιον ἀρ-
χέγονο μηχανικὸ ρυθμὸ. Μὲ τῆς ἀνάλυσης τὴ βοή-
θεια βρίσκει κανεὶς τὸ ἴδιο νομοθετικὸ καταστά-
λαγμα στοὺς ἐγκεφαλικὸς συνταιριασμοὺς τῆς ψυχι-
κῆς ἐνεργείας καθὼς καὶ στὶς κοσμικὲς ὁρμὲς ποῦ
κανονίζουν τὰ αἰθερόλαμνα ταξίδια τῶν ἀστρῶν. Καὶ
τὸ μάτι ποῦ ἔμαθε νὰ ξεδιαλύνῃ τὸ περαστικὸ ἀπὸ
τὴν κατηγορηματικὴ οὐσία βλέπει καὶ παρακολουθεῖ
τοὺς σύγκαιρους παραλληλισμοὺς ποῦ σὰ γύροι ρυθ-
μῶν ἀντιφωνοῦν αἰώνια μέσα στὶς μορφὲς τῆς παντο-
κρατορίας ὕλης.

Τέτοια εἶναι κ' ἡ δουλειὰ τοῦ ποιητῆ. Ν' ἀκούῃ
τοὺς ἀντίλαλους καὶ ν' ἀδερφώνει τοὺς ρυθμοὺς. Ἡ
ἐπιστημονικὴ ἔμωσ αὐτὴ ἀντίληψη πρέπει νὰ σωμα-
τωθῇ μὲς ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ παράδοση τῆς κοινω-
νίας ποῦ κυκλῶνει καθένας χωριστὰ ποιητῆ. Κι αὐτὸ
μᾶς φέρνει σὲ πίζουλο πρόβλημα—πότε στέκει ὠφέ-
λιμο κ' ἐρχεται δικαιολογημένο τὸ τραγοῦδι τοῦ
τραγοῦδιστῆ καὶ πιὸ γενικὰ κάθε λογιῆς ἔργου τῆς
τέχνης.

Ἐῖπαμε πὼς εἶναι ἀντίλαλος ἡ τέχνη—ἀντίλα-
λος ἔργων, ἀντίλαλος παράδοσης. Ἔργων ὅταν ἀντι-
φεγγίξῃ τὴ ζωὴ ποῦ γύρω περίγυρα ἀντρεῖται·
καὶ δυνατοσκορπιέται—παράδοσης ἀμ' ἀναρροεῖ σὰ
νοσταλγία περασμένου καιροῦ ποῦ δοξάστηκε ἢ ποῦ
εἶτανε ἀγαπητὸς. Κ' ἔτσι κάποτε οἱ τεχνίτες ὀνο-
μάζονταν: Τιτζιάνοι, Φειδίες, Ρωμανοὶ Μελωδοί.

κ' Αίσχύλοι καὶ κάποτε πάλι Βιργίλιοι καὶ Wagner, Raëine καὶ Apulejus καὶ Tennyson. Κ' εἶναι καιροὶ πού τὰ κάστρα χτίζονται μὲ τῆς ὀρφικῆς λύρας τῆ μουσικῆ κ' ἐποχῆς πού ἀσκητικὸὶ τεχνίτες ξαναγορίζουνε σ' ἰδιότροπους ἀναχρονισμούς καθὼς οἱ προραφαηλίτες στὴν Ἀγγλία κ' οἱ γάλλοι παρνασσικοί κ' οἱ ἀλεξαντρινοὶ μυθογράφοι Νόννοι.

Ὅμως εἶναι καὶ μερικοὶ καθὼς ὁ Goethe, ὁ Velasquez, ὁ Shakespeare καὶ ὁ Turner πού σύνωρα τεχνοδολεύουν καὶ τὰ ἔργα καὶ τὴν παράδοση. Κι αὐτὸ γιατί τὰ ἔργα κρύβουνε μέσα τους γιὰ τὸ νοῦ τοῦ μεγαλομάστορα ἁλόκληρη τὴ δύναμη τῆς παράδοσης.

Καὶ ρωτοῦμε: στὴν Ἑλλάδα σήμερα ἔχουμε μεῖς ἔργα, ἔχουμε παράδοση; Ἔργα δὲν ἔχουμε. Ἐμεῖς πού ζοῦμε τίποτε ποτὲ δὲν κάναμε. Λαὸς ἀμορφος, ἀνεργάνωτη κοινωνία, ξεχαρβαλωμένες βαρβαρόσυνες καὶ πρῶϊμα σαπίσματα πολιτισμοῦ. Δὲ χτίσαμε ἀκόμα, δὲν εἴμαστε αὐτοδύναμη φυλὴ, δὲν ξέρομε τί θέμε καὶ δὲν ξέρομε τί ἀγαποῦμε. — Παράδοσες εἴχαμε. Μὰ τίς κόψαμε. Ἡ δική μας παράδοση βαστοῦσε ἀπὸ τὸ Βυζάντιο καὶ τὴ Βενετία, ἀπὸ τ' ἀρβανίτικα βουνὰ καὶ τὰ ρουμελιώτικα τραγοῦδικα. Μὰ ἡ κλασικὴ ἀρρώστια πού ἀφάνισε τὴ γαλιτική ἀριστοκρατία στὰ 79 καὶ ζῦμωσε τίς παράταιρες δημοκρατικὲς λευτεριὲς τῷ λατινικῷ λαῶ, μὲς ἔριξε καὶ μὲς πίσω στὰ πεσμένα εἶδωλα τῆς ἀπόλυτης δημαγωγίας καὶ τῆς δογματικῆς ἰδεολογίας. Δὲν εἶδαμε πὼς ἡ παράδοση δὲν πεθαίνει ὀλόκληρα ποτὲ καὶ πὼς δὲν μπορεῖ ἓνας λαὸς νὰ τὴν κόψῃ ἐκεῖ πού ὀρέγεται γιὰ νὰ τὴν ξαναρχίσῃ πάλι ἀπὸ κεῖ πού τοῦ φαντάζει: πρὸ περήφανη καὶ πρὸ δοξαστικῆ. Γι' αὐτὸ μείναμε δίχως ρίζα, δίχως πειθαρχία ἱστορικὴ κ' ἠθικὴ ἀρχοντιά. Τὸ ἱστορικὸ σπάσιμο φέρνει κ' ἠθικὰ ξεστρωτάματα. Κοινωνία πού ἀπαρνιέται τὰ περασμένα της γιὰ νὰ ξεκλέψῃ ἄλλα πού δὲν εἶναι πιά δική της δείχνει παιδιακῆσια μικροψυχία καὶ χωριάτικη κουτοπονηριά.

Ὁ ἴδιος λόγος πού μὲς ἐσπρωξε καὶ προσκουνοῦμε τοὺς ἀρχαίους μὲς ὁδήγησε νὰ καταστρέψουμε τίς κοινότητες, νὰ παραγωνίσουμε τὴν ἀριστοκρατία μας καὶ νὰ παραγωνίσουμε τὴν ἀληθινὴ φύτρα τοῦ ἑλληνισμοῦ — ἔννοώ τοὺς Ἀρβανίτες, τοὺς πρὸ ἀληθινὰ Ἕλληνες ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους Ρωμαίους πού ψευτοδοξάζονται γιὰ καταγωγή πού δὲν εἶναι στὶς φλέβες τους.

Δίχως ἔργα καὶ δίχως παράδοση τραγοῦδι καὶ τέχνη δὲ ζοῦν. Μπορεῖ νὰ πιαστοῦν ἀπὸ ξένη παράδοση. Μὰ εἶναι ἡ μαγιά της ἀδύναμη, προπύρα ἀνήφορτη πού δὲ χορταίνει καὶ δὲ ζωντανεύει τὸ αἷμα. Ἡ γλωσσολογία τῆς φιλολογίας μὲς σ' αὐτὸ ἴσια ἴσια χροουσιέται. Εἶναι γεμάτη ἀντιθεριὲς πού δὲ μὲς θυμίζουν τίποτε ἀληθινὰ δικό μας. Καὶ γι' αὐτὸ στέκει ἄχρηστο λογομάζωμα καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔχει ξεχωριστὴ δική της ἠθικὴ, δική της μορφῆ, δική της μεγαλειό. Δὲν τὴν ἀκοῦτε πού ὀλοένα παραπονιέται γιὰ τὴν ψυχική της ἀνεμπορικὴ κὶ ὀλοένα μοιρολογᾷ πάνω στὰ ἠθικὰ μνημοῦρια πού τὰ πλακώνει τῆς ἀνεπιστίας ἡ κουρόβραση;

Καὶ γι' αὐτὸ λέω πὼς καιρὸς πιά εἶναι νὰ λιγότεψουμε τὰ τραγοῦδια καὶ νὰ παρατήσουμε τὴν ἀστοργὴ τέχνη μας καὶ νὰ πάμε νὰ γενοῦμε ἀπελάτες χαροντομάχοι καὶ δουλευτάδες τῶν ἔργων. Καὶ συλλογίζουμαι: πὼς κάτι τέτοιο θὰ καταλάβαινε μῖσος κὶ ὁ Βασίλειος ὁ Βουργαροπάγος ἀμα κατάρχε καὶ περιφρονοῦσε τοὺς ἰδεολόγους τοῦ καιροῦ του.

Ἴσως ὅμως νὰ βλέπω καὶ κάποιος σκοπὸ ἄξιό γιὰ τὴ σημερινὴ μας φιλολογία — νὰ δουλέψῃ γιὰ νὰ ξαναβροῦμε τὴν παράδοση. Σ' αὐτὸ μπορεῖ νὰ φανῇ μεγάλη. Κ' εἶδειξε κιόλας πὼς κάτι μπορεῖ νὰ κάνη γιὰ τέτοια ἰδέα. Μὰ μοῦ φαίνεται πάντα πὼς δουλεύοντας γιὰ σκοπὸ κὶ ἔχι: αὐτότελα δὲ θὰ τῆς εἶναι βολετὸ νὰ συνοργανωθῇ σὲ τέχνη κλασικὴ καὶ δυναστεία πρωτότυπη.

Κάποιος ἔγραφε στὸ «Νουμά»: «Μήπως ἡ δημιουργία ἐνὸς οὐείρου δὲν εἶναι Ἡδονή»; Μπορεῖ. Μὰ τί θὰ τὸ κάνομε τ' οὐείρό σου ἐκεῖνοι πού ἔρχονται ὕστερα, τί θὰ τὸ κάνης ἐσὺ ἢ μείνη λόγια καὶ μόνο λόγια; Αὐτὸς εἶναι ὁ κίντυνος κ' ἡ φάγουσα ἡ ναρκωτικῆ.

Φοβοῦμαι: πὼς μὲ συνεπέραν οἱ διαλογισμοὶ καὶ ξέχασα τὸ κριτικὸ μου θέμα. Ὡς τόσο δὲν ἔχω νὰ πῶ τίποτε παρὰ πάνω ἀπὸ κείνα πού γράφει στὸν πρόλογό του ὁ Παλαμάς γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ Λάμπρου Ἀστέρη. Θὰ δυνάμωνα ἴσως μερικὲς σκιῆς καὶ θὰ ξεσήκωνα πρὸ ἀδιακριτα κάποιες ἀδυναμίες. Ὁ κλασικισμός — μισκαρεμένος μὲ ρωμαντικὰ φερσίματα — ξεστραγγίζει κὶ αὐτὸ τὸ βιβλίον καὶ τὸ κάνει ξύλο δουλεμα τῆς φαντασίας δίχως πραγματικὴ ὑπόσταση, δίχως τὸ προτέρημα τὸ πραγματικὸ πού μὲς φέρνει νὰ μελετοῦμε τ' ἀληθινὰ ποιητικὰ ἔργα — μὲ τὴ ρηματικὴ σημασία τοῦ «ἐργάζομαι καὶ ποιῶ».

Δὲν τὰ γράφω αὐτὰ ἀπὸ θεωρητικὴ κακοψυχία. Εἶμαι πρόθυμος νὰ παραδεχθῶ πὼς οἱ στίχοι τοῦ κ. Ἀστέρη, ἔχουνε μέσα τους μουσικὴ, πὼς μερικὰ του ποιήματα δείχνουνε δύναμη ἀλληγορικὴ κὶ ἄλλα πάλι ἀνοιχτικὸ ξεπέταγμα. Μὰ τὸ λάθος, τ' ἀμάρτημα τὸ κοινωνικὸ, εἶναι ριζικὸ καὶ μαρμαζώνει καὶ δῶ τὸ ἰδανικὸ τοῦ τεχνίτη.

Καὶ τὸ παράξενο πὼς τὸ νοιώθει κὶ ὁ ἴδιος. Τὸ λέει: πὼς βαρβήθηκε τὰ λέιψανα καὶ ποθεῖ νέα ζωὴ καὶ πὼς θέλει: νὰ ξεχάσῃ τοὺς ἠρωϊσμούς τῶν νεκρῶν. Προσέξτε ὅμως. Εἶναι κὶ αὐτὸ κάωμα. Δὲν εἶναι ἀλήθεια τοῦ νοῦ, τῆς καρδιάς εὐκρίνειαι. Ὁ τόνος ὁ πρὸ συγχὸς βρίσκεται: σὲ τοῦτο τὸ τετράστιχο:

Κοντὰ σ' ἓνα βουνὸ καὶ σ' ἓναν ἴσιο κάμπο
Στὸ κοιμητήρι μὲς βαθιῆς ἀταραξίας
Λευτέρωσέ με ἀπὸ τὴ φυλακή, γιὰ νὰμπο
Στὸ μακρυνὸ τὸ δρόμο τῆς Ἀνυπαρξίας.

Ὅταν εἶμωνα παιδὶ ἔκλεφτα καὶ γὼ σταφύλια ἀπὸ τ' ἀμπέλια. Κι ὁ δραγάτης μοῦ ἔφριχνε καμιά τουφεκιὰ γεμισμένη ἀλάτι. Καὶ νὰ εἰρωνικὴ ἀναποδιά. Τώρα ὁ ἴδιος ἐγὼ γίνηκα δραγάτης καὶ φυλάω μὲ τὸ κριτικὸ καρυσφύλλι στὸν ὦμο τ' ἀμπέλια τῆς φιλολογίας μας. Που καὶ πῦ τραβῶ καὶ κανένα σπαρὸ. Ἀλάτι πάντα. Μὰ ἔρχονται ὠρεῖς καὶ θυμοῦμαι μ' ἀποθυμιὰ τὸν καιρὸ πού τρῶπανα στ' ἀμπέλια σὰν πονηρὸ σατυρόπουλο καὶ δὲν εἶχα τίς ἔννοιες τοῦ δραγάτη πού φτίνεται ὀλημερις τοῦ κάμπου τὸ λιοῦρι καὶ πού τὴ νύχτα τὸν κοροϊδεύουνε μὲ τὰ τραγοῦδια τους οἱ γρύλλοι καὶ τ' ἀμπελοθάβραχα.

ΕΡΜΟΝΑΣ

Karachi, 27 τοῦ Θεριστή 1906

LE MONDE HELLÉNIQUE

Journal français bi-hebdomadaire

Directeur : S. Pappas

Bureaux 2 rue des Philhellènes

Ο ΝΟΥΜΑΣ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ
ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἄρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ
φρ. γρ. 10

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιάσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ἐπιπουργεῖου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδρόμου (Ὁφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Π. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικεῖν στὴ Βουλῆ).

Ἡ συντρομὴ πληρῶνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΤΑ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ»

παραπονοῦνται πὼς τὰ δικάσαμε καὶ γιὰ νὰ νιώσετε καλύτερα τί τρεχεῖ ξεσηκώνουμε ἀπὸ τὸ τελευταῖο τους φυλλάδιο (15-30 Ἰουνίου, σελ. 174, στηλ. 1) τὸν ἀκόλουθο παράγραφο:

Ὁ κ. Μιχ. Λυκιαρδόπουλος μὲς γράφει:

«Στὴν μετάφραση τοῦ ἔθρου μου γιὰ τὴ Νεο-ελληνικὴ Φιλολογία πού δημοσιεύτηκε στὸ «Νουμά» μπῆχανε διάφορα λάθη. Τὸ ἓνα ἐνδιαφέρει τὰ «Παναθήνια» καὶ πρέπει νὰ τὸ διορθώσω. Τὸ Ρωσικὸ καίμενο λέγει: Πρῶτα κατὰ τὴν ἠλικίαν ἐρχονται τὰ «Παναθήνια» πού μὲ τὴν ἐνημερότητά των, μὲ τὸ ἔξωτερον των, μὲ τὰ περιοχόμενά των, ἠμποροῦν νὰ συναγωνισθοῦν μὲ ὁποιοδήποτε εὐρωπαϊκὸ περιοδικὸ».

Πῦ καὶ πὼς ἔφριχνε ὁ «Νουμάς». Τώρα μεταγγορίζουν καὶ ἄλλοι. Οὐδὲν κρυπτόν κτλ.

Αὐτὸ τὸ παράταλο ἔχουν τὰ «Παναθήνια» καὶ θὰ πάψουνε νὰ παραπονοῦνται ἀμα τὰ βεβαιώσομε πὼς τὸ λάθος ἔφριξε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν κ. Λυκιαρδόπουλο, πού στὴν ὄψινός μας μετάφραση Γαλλικὴ τοῦ Ρούσσικου ἠεροῦ του λησμόνησε, φτίνεται, νὰ βάλει ἄλλ' αὐτὰ νὰ πινῆματα, τὰ δικαιώματα, γιὰ τὰ «Παναθήνια». Ἡ δὲν τὰ ξεχνοῦσε, νῆναί βέβαια τὰ «Παναθήνια» πὼς δὲ θὰν τὰ παραλείψαμε, ὅχι μονάχα γιατί ἔχουμε τὴν ἀρχὴ νὰ σεβόμεστε τὰ χειρόγραφα τῶ συνεργατώσε μας, ἀλλ' ἀκόμα καὶ γιατί μὲ τὰ «Παναθήνια» δὲν ἔχουμε τίποτα νὰ μοιράσομε, οὔτε τίς ἰδέες μας, οὔτε τοῖς ἀναγνώστες μας. Εἶναι ἄσπετο νὰ φοβοῦνται πὼς τὰ φτονοῦμε καὶ τὰ ζουλεύομε καὶ γιὰ νὰν τοὺς φτῆγει κάδε τέτιος φόβος δηλώνομε δῶ μὲ τὸν ἐπισημώτερο τρόπο δι συμφωνοῦμε καὶ μὲ τὴ γνώμη τοῦ Λυκιαρδόπουλου καὶ μὲ τὴ γνώμη τοῦ Σλουβεργιὲ πού εἶπε στὸν κ. Α. Ἀδαμαντίου, καθὼς γράφουν τὰ ἴδια στὸ τελευταῖο τους

άλλα. «'Επαναβλέπω τὸν οὐρανὸν τὸν χρυσοῦμενον ὑπὸ δέσμης ἀκτίνων χρυσαυγῶν, ἐκ τῶν ὀπισθεν τοῦ βουνοῦ ἐκπεμπομένων ὑπὸ τοῦ χρυσοτεύκτου ἄρματος τοῦ παμφαυῆς τῆς ἡμέρας βασιλείας, ὅστις ἴρεμα καὶ κατὰ μικρὸν προβάλλει μεγαλοπρεπῆς καὶ ἀκτινοδόλος. Ὡς δὲ τὰ πτηνὰ καταλιπόντα τὰς καλιὰς αὐτῶν ἐσκορπίσθησαν ἀνά τοὺς θαλερούς κλάδους καὶ ἔδοντα ζητοῦσι τροφὴν δι' ἑαυτὰ καὶ τοὺς νεοσσούς αὐτῶν, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος καταλιπὼν τὸν χθαμαλὸν αὐτοῦ οἰκίσκον καὶ τὴν ἀξίνην καὶ τὸ δρέπανον ἐπ' ὧμοι λαθῶν, ἀπέρχεται εἰς τὸν χρυσοῦντα ἄγρον, οὕτινος τοὺς κλίνοντας ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ καρποῦ στάχεις, ἀποκόπτει, τὸ μονότονον τῆς ἐργασίας αὐτοῦ διακόπτων δι' ἄσματος ἀφελούς. Πρὸς τὸ χαρίεν δ' αὐτοῦ ἄσμα ἀνταποκρίνεται ἐκ τῶν χλοερῶν τῶν βουῶν κλιτύων ὁ λιγύς τοῦ ποιμένος αὐλός, οὕτινος τὰ πρόβατα βελάζοντα πῶ καὶ πού ἀποκόπτουσι τὴν δροσερὰν χλόην, ἣν ὑπὲρ αὐτῶν ὁ ἀγαθὸς τῶν ὄλων Πατὴρ ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ τοῖς ἔρεσι διεσκορπίσεν».

Τὸ κορίτσι ποῦ πῆρε τὸ Μποτάσειο γράφει: «Πρὸ μικροῦ ἡ ἀστερόεσσα νύξ ἀπέσυρε τὸν χρυσοποιικίλον αὐτῆς πέπλον ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς καὶ ἡ γλυκύς τῆς νυκτὸς ἀστὴρ, ἡ σελήνη, ἐκρύβη ὀπισθεν τοῦ ὄρους καταλιπούσα τὴν θέσιν αὐτῆς εἰς τὸν τηλαυγῆ ἀστέρα τῆς ἡμέρας, τὸν ἥλιον. Ἡ ροδοδάκτυλος ἠώς ὑποφώσκει. Ὁ διφρηλάτης Φοῖβος ἀναλαμβάνων τὰς ἡνίας τοῦ χρυσοῦ ἄρματος, ἔρχεται τῆς πορείας αὐτοῦ. Ὁ ἀγρότης πρὸ πολλοῦ ἀφρητισθεὶς ἀνέλαβε τὸ ἄροτρον καὶ τοὺς βέας αὐτοῦ καὶ πορεύεται εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, εὐθυμὸς καὶ τερετίζων ἄσμά τι. Ἐν γένει τὸ πᾶν μειδῶ ἐν τῇ θελξικαρδίῳ τυτύπῳ τόπῳ. Ποῖος χρωστήρ ζωγράφου δύναται ἄρα γε νὰ ἀπεικονίσει τὸ θέαμα τοῦτο; Τὸν γελῶντα κατακύνον αὐτὸν οὐρανόν, τὸ ρυάκιον, τοὺς ἀγρούς καὶ πάντα τὰ ἕλλα τὰ ὁποῖα περιέγραψα; Οὐδεὶς».

Μὲ τὸν ἴδιον τόνο ξακολουθοῦνε οἱ ἔκθεσις κ' εἶσι κατορθῶνουνε οἱ δεσποινίδες πολλὰ νὰ ποῦνε, μὰ καὶ νὰ μὴν ἀπαντήσουνε στὸ θέμα ποῦ τοὺς δόθηκε. Ἐξὸν ὅμως ἀπ' αὐτὸ καὶ τὰ δύο γραψίματα μοιάζουνε τόσο πολὺ στὸ ὕφος ποῦ λές ἀπὸ ἓνα πρόσωπο βγήκανε. Ποῖο εἶναι τὸ μυστήριον; Τοῦ Μιστριώτη τὰ βιβλία. Τὰ κορίτσια ξέροντας πῶς ὁ Μιστριώτης θὰ κρίνει τὰ ἔργα τους, πονηρὰ σκεφτήκανε. Πήγανε καὶ ξεσκαλίσανε λέξεις καὶ φράσεις ἀπὸ τὰ βιβλία τοῦ ἹΑρχιδάκταλου, ἀρματούθηκαν γερὰ μ' αὐτὰς καὶ βγήκανε στὸν πόλεμο. Κι' ἀληθινὰ, ἐν ἀνοίξεις τοὺς διάφορους πρόλογους στὰ διάφορα δρᾶματα τῶν ἀρχαίων πύχει ὁ Μιστριώτης σκολαστικοσκολιάσει, κι' ἀκόμα ἐν ἀνοίξεις τῆ σοφῆ καὶ βαρβαροπάζαρη γραμματολογία του, θὰ ἴδεις ἐκεῖ μέσα τοὺς παμφαυῆς ἀστέρας, τὸν ἱππόδρομον τοῦ χρυσοτεύκτου Φοῖβου, τὰς οὐρανίαις στιβάδας, τὸν διφρηλάτην Φοῖβον καὶ τὰς δολιχοδρομοῦσας ἀνοησίας του. Λοιπὸν μ' αὐτὰ ἀπὸ τῆ μιά μεριά, κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη μὲ τὴ γραμματικὴ καὶ τὸ συνταχτικὸ καθήσανε νὰ γράψουν. Ἀδειάσανε ἀπὸ τὴν ψυχῆ καὶ τὴν καρδίαν τους κάθε τι τὸ ἀληθινὸ ποῦ ἴσως καὶ νὰ θρισκότανε κεῖ πέρα, ντυθῆκανε τῆ μεγάλη ψευτιά τοῦ Μεγάλου Ψεύτη, κ' ἱερεβίρησαν «τὰ βελάζοντα πρόβατα πῶ καὶ πού ἀποκόπτουσι τὴν δροσερὰν χλόην» καὶ «τὸν τερετίζοντα ἀγρότην» κι' ἀρπαξάν τὸ βραβεῖο ἀπὸ τὰ μιστριώτικα χέρια. Πλούσιαι εἶτανε ἡ ἀνταμοιβὴ τῶν κόπων τους, καὶ νὰ τ' ἀποτελέσματα τοῦ Δασκαλισμοῦ ἀμείως ἀμείως. Καμαρώστε τὰ, Ρωμιοί. Βραβεῖο στὴν ψευτιά καὶ στὴν πονηριά.

Ἄγριο τὰ κορίτσια αὐτὰ θὰ γίνουνε μαννάδες. Ρωμιῆς μαννάδες. Ἴσως καὶ δασκάλες. Τὸ δηλητήριο ποῦ τοὺς πότισε τὸ σκολεῖδ θὰν τὸ χύσουνε κι' αὐτὲς στὰ ρωμιόπουλά τους. Καὶ τότε ἀπὸ τοὺς παμφαυῆς ἀστέρας κι' ἀπὸ τοὺς χρυσοτεύκτους Φοῖβους, κι' ἀπὸ τὶς φρικασιδωμένες ψυχές, τί θὰ βγοῦνε; Λιονταρόφυχοι λεβέντες ἢ κουτοπόνηροι λαγοί; Γερῆς ἰδέες ἢ σάπια αἰσθήματα; Πλήθος ἀπὸ πατριώτες ἢ γενεὰ ἀπὸ μούμιες; Ἔτσι τὸ ζήτημα ξαπλώνεται καὶ πᾶσι νὰ γυρίσει τὸ μεγάλο Ἐκπαιδευτικόν. Μίλησαν γι' αὐτὸ, καὶ πρέπει ἀκόμα πολὺ νὰ μιλήσουν οἱ κατάλληλοι. Κεῖνο ποῦ θέλομε μίσις νὰ το νίσουμε ἐδῶ εἶναι τὸ ἀπελπιστικὸ φαινόμενον τῆς μεγάλης ἀφροντισίας ποῦ ἀπὸ παντοῦ δέχεται, γιὰ τὸ χαρμὸ καὶ τὸ χαλασμὸ ποῦ δέρνει τὴν κοριτσιίστικη ἐκπαίδεψι. Οἱ ὑπουργοὶ μας κ' οἱ μεγαλοσυάνοι μας πήγανε στὴν «πανηγυρικὴ ἀπονομὴ τῶν βραβείων» καὶ καμαρώσανε τὸ φλύαρο κι' ἀνευτολόγο Μιστριώτη, συχαρήκανε τὶς βραβεῖες κοπέλλες, καὶ γυρίσανε σπῆτι τους μ' ἐλαφρὴ τῇ συνείδηση πῶς πᾶσι πρῆμα ἡ «ἐργασία τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς εταιρίας». Τὴν ἕλλη μέρα στῆλες καὶ στῆλες γιὰ τὴν περιγραφὴ τῆς «λευκῆς ἐορτῆς», ἐπαίνους στὸ Μιστριώτη καὶ στὰ κορίτσια καὶ στίς ἑκθεσές καὶ στὴν ἀφθίτου κάλλους γλώσσαν, καὶ προφητεῖες γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οἱ φημερίδες μας. Ἀρμαλές καὶ κοντόφωτες ὄλες τους, βγαλμένες ἀπὸ τὸ ἴδιο καζάνι τῆς ἀμαθισίας καὶ τῆς ἐπιπολαιότητος. Ἐξαίρεση μοναδικὴ καὶ τιμημένη ἔκαμε ἡ «Ἀκρόπολις» μὲ τὰ δύο τοῦ Σταθόπουλου ἄρθρα, ποῦ τὰ χαρακτηρίζε γερῆ φιλοσοφικὴ σκέψη, βαθύτητα, ἀντίληψη, τσουχτερὴ εἰρωνεία καὶ πολὺ φῶς.

Ἄν εἶναι ἀλήθεια πῶς ἀπὸ τὸ νύχι μπορεῖς νὰ νοιώσεις τὸ λιοντάρι, τότες ἀπὸ τὶς δύο βραβεῖες ἑκθεσές μπορεῖς νὰ καταλάβεις τὶς ἕλλες, κι' ἀπὸ τὴν κουτοπονηριά τῶν δύο κοριτσιῶνε τὴν κουτοπονηριά ποῦ βασιλεύει στὸ Ἀρσάκειο, τὸ τρανὸ τοῦτο ἀργαστήρι τῆς ἐθνικῆς βλακείας. Συλλογιστεῖτε τί παθαίνει ὄχι μονάχα ὁ μέσα, μὰ καὶ ὁ γερὸς καὶ δυνατὸς ὅζω Ἑλληνισμός, ποῦ στέλνει τὰ κορίτσια του ἐδῶ γιὰ νὰν τὰ δασκαλεῖ ὁ Μιστριώτης καὶ τὰ κοπέλλια του γιὰ νὰ γράφουνε ἐλλείψεις καὶ μποτάσειες ἑκθεσές. Φωνάζουμε ὄλοι μας γιὰ τὸν κίντυνο τοῦ Κράτους καὶ τοῦ ἔθνους καὶ γιὰ τὶς ντροπῆς ποῦ παθαίνει παντοῦ τὸ Ἑλληνικὸ ὄνομα, μὰ κανεὶς δὲ βρέθηκε νὰ φωνάζει γιὰ τὶς μεγάλες ἐθνικῆς ντροπῆς ποῦ ἀγκαλιάζουμε ἡμεῖς, μονάχοι μας, ἐδῶ στὴν Ἀθήνα. Κοιτάξτε τὶς ἑκθεσές, τὸ Ράλλειο καὶ τὸ Μποτάσειο, τὸ Ἀρσάκειο ἱλάκερο κ' ἔλατε νὰ μας πεῖτε πῶς δὲν εἶναι μὴ ἐθνικὴ ντροπὴ ὁ Μιστριώτης.

Δ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΠΡΟΦΗΤΗΣ

Τοῦ Ψυχάρη

Φιλέδω
τὶς ὄνειροπλάνεφτες ψυχές
μὲ κάποιον φῶς μωστηριακόν,
γλυκόν.

Στὰ ραδιὰ,
σφαράγινα
ἀχιτῶδη γένηματα
τὰ βλέμματα
τὰ ρόδινα
ἀνώδυνα
γλυκογελάνα,

Κι' ἀνέγνωρα

Ἐνωρα τὰ πνεύματα
τὸ φῶς μου ἀκολουθεῖν
μεθῶν καὶ πᾶνε,

Πᾶνε μὲ αἶνο
πρὸς τὸ μαγεμένο
τὸ ἱερὸ δεντρὸ,
ποῦ ὄλο χλωρὸ,
ποῦ ὄλο ἀνθερὸ,
ποῦ μέσ' στὰ λαγαρά του,
ὄγρα του φύλλια
σφαντάζουν ὄλο τὸν καιρὸ
ρόδα κνηκῆτα
ἀφράτα μύλα
μὲ μοσκομελιστάλοχο χυμό.
Ποῖός βέβηλος μιλεῖ γιὰ πεθαμό!
Πᾶρα ἀπ' τὴν ἔπιστήμη τῆ γοργόνα
τὴν ἀστραπόμορφη ρομφαία,
ἡ ὄρατα

μάγισσα ἢ Γέχνη
πλέχνει μου κορόνα
θὰ νικήσω τὸν Αἰῶνα.

Μ. ΦΙΑΗΝΤΑΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΝΕΑ ΕΡΓΑ

Μέσα στίς δεκαπέντε μέρες ποῦ πέρασαν κατείνε ξένο ἔργο καινούριο δὲν παρουσιάστηκε στὰ διάφορα θεάτρα. Εἴχαμε ὅμως μὴ φιλολογικὴ «προῖτη». Στὸ «Πολυθέαμα» ὁ κ. Βώκος παράστησε, ὅστερα ἀπὸ πολλὰς προστομασίαις κ' ἀρκετὸ θόρυβο, τὸ «21» του, αἰθνικὴ τραγωδία εἰς πράξεις πέντε. Ἀπὸ τὸ πρόγραμμα μαθαίνουμε ὅτι τὸ ἔργο εἶναι γεμάτο «σφαγᾶς, ἐμπρησμοῦς, δηλώσεις, ὄχλοβοή, μάχας, πολεμιστήρια ἄσματα, σκηνῆς ἐξόχου μεγαλείου καὶ φρίκης κτλ. Ἀκόμα πῶς ἡ τραγωδία τελειώνει ἐπὶ τῆς «ἐλευθερίας Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηναίων» μὲ «μῆλαν ἀποθῆσωσιν!»

*

Ὁ εὐτυχὴς συγγραφεὺς τῆς «Κατοχῆς» καὶ δυστυχῆς τοῦ «21» θᾶξει χωρὶς ἕλλο λόγους νὰ φιλοσοφῆ, τίς πικρῆς αὐτῆς μέρες τῆς ἀποτυχίας, γιὰ τὴν ἀστάθεια τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων. Ἀπὸ πέρου ὡς φέτο πόση διαφορά! Περὺ στὴν τριακοστὴ παράστασι τῆς «Κατοχῆς» τὸ θέατρο γιόμμιζε ἀσφυχτικὰ ἀπὸ κόσμον ἀνυπόμονο, φανατικὸ, ἐνθουσιασμῶνο, καὶ φέτο στὴν τρίτη τοῦ «21» οὔτε πέννητα ἄνθρωποι δὲ βρέθησαν νὰ παρακολουθήσουν τὸ ἔργο. Ἀλλοίμονο, οὔτε ὁ κ. Βώκος δὲν ἔχει τῆ φιλολογικὴ τύχη, καθὼς θὰ ἔλεγε ὁ Ρεμῶντὶ Γκουρμὸν ἐν ἐβλεπε τὸ ἀξιοδάκρυτο θέαμα τῆς τραγικῆς ἐρήμωσης τοῦ «Πολυθέαματος». Κι' ὅμως ὁ κ. Βώκος ἔβαλε ὄλα του τὰ δυνατὰ γιὰ ν' ἀρπαξῆ τὴν τύχη αὐτὴ ἀπὸ τὰ μαλλιά. Ποῖός ξέρει πόσο σκέφτηκε καὶ πόσο βασανίστηκε μελετώντας τὴν ἐντύπωσι τῶν σκηνῶν τοῦ «21» του στοὺς παλιούς πελάτες του τῆς «Κατοχῆς». Καὶ μὲ ποῖο ἄραγε πνεῦμα σκολαστικὸ νὰ δημιουργοῦσε στὸ νῦν του τὴν τραγωδίαν καὶ ποῖο χαμόγελο Μεφιστοφελὴ νὰ πλανιότανε στὰ χεῖλη ὅταν μὲ τὴν ἄλλη ἔβρισκε ὄλες τὶς κατάλληλες σκηνῆς γιὰ νὰ «βίζουσαν τὴν εὐαίσθητον χορδὴν» τοῦ πατριωτισμοῦ.

*

Δὲ συζητοῦμε δῶ γιὰ τὴ φιλολογικὴ ἀξία οὔτε τῆς «Κατοχῆς» οὔτε τοῦ «21». Καὶ τὰ δύο ἀπ'

τό ίδιο κεφάλι βγήκανε, με τον ίδιο σχεδόν τρόπο και με μικρή μονάχα διαφορά. Η διαφορά είναι ότι για την πρώτη δούλεψε λίγο κ' η προσπάθεια του συγγραφέα προς τεχνικώτερη διαμόρφωση του έργου, μα για το δεύτερο θεωρήθηκε περιττή κάθε προσπάθεια, μια που ο έμπορος είχε γνωριστεί με τους πελάτες του κι' ένιωσε τα γούστα τους. Φαίνεται όμως ότι κ' οι πελάτες μπόυχτισαν πιά ή άλλαξαν ιδέα κ' έτσι το εμπόριο άπότυχε. Η καλύτερα, για να μαστε και πιο κοντά στην ιδέα μας για την άποτυχία του έργου, τό είδος που παρουσίασε ο κ. Βώκος ήταν κάπως μπαγιατιάτικο και δεν άρεσε. Βλέπετε, κουβεντιάζουμε για εμπόριο κι' όχι για φιλολογία. Ο "Οθωνας κ' η Άμαλία έρχονται σαν πιο φρέσκοι και νόστιμοι, τό «21» πάει πιά μπαγιατιάτση. Έμπρός λοιπόν ή επείχερηση δέ χάθηκε άκόμα, τό «97» μας περιμένει, είναι τό πιο φρέσκο είδος κ' οι παλιοί πελάτες ίσως ξαναγυρίσουν πάλι.

*

Άπ' τή σαλάτα που ανακατώθηκαν μαζί τὰ ώραία ιδανικά κ' οι φυλετικές έχτρες τίποτα δέν έλειψε, ούτε ο Βούργαρος, ούτε ή Μακεδονία, κι' άχ κι' αυτή ή κατακαημένη ή Άκρόπολη, έπαιξε τό μέρος της «έν συνοδεία άρμονίου».

*

Όμολογούμε ότι ή κρίση του κ. Ξενοπούλου για τό έργο μας θλίβει πολύ. Καθώς για τήν «Κατοχή», έτσι και τώρα ξεσπαθώνει για τό δημοκοπικό αυτό σκηνολόγι. Ο κ. Ξενοπούλος έχει κάθε δικαίωμα στην έχτίμηση και στο σεβασμό των νέων. Και με τήν έχτίμηση πάντοτε και τό σεβασμό άς μας συμπαθήσει να μιλήσουμε ειλικρινά και να φανερώσουμε τήν εκπληξή μας για όσα έγραψε στις «Άθήναι» κρίνοντας τό «21». Φυσικά, μπορεί νάχη όποια γνώμη θέλει, ποιός θά τον έμποδίσει, δέ μπορούμε όμως να κρύψουμε τήν άπορία που μας γενήθηκε σά διάβάσαμε ότι τό έργο είναι «έξοχο» κι' ότι ο κ. Βώκος «μόνος έκ των Έλλήνων συγγραφέων κατέχει τήν λεπτοκαμωμένη θεατρικήν τέχνην» κτλ. Και μας φαίνεται αυτό άκόμα περισσότερο περίεργο, όταν τό λέει ο συγγραφέας του «Μυστικού της κοντάσας Βαλέρινας», ενός έργου που σημειώνει κάποιο σταθμό στο «Νεοελληνικό θέατρο» όσο επιπόλαια κι' ελαφρά κι' έν κρίθηκε.

*

Στό περασμένο άρθρο δέν πρόφτασα να μιλήσω για κάποια παριζιάνικη φάρσα που παίχτηκε στη «Νέα σκηνή». Τό «Χού» καθώς πολύ όμορφα μεταφράστε τό «Je ne sais quoi» είναι μι' άρκετά νόστιμη σάτυρα της παρισινής κοινωνίας, και των εύγενών που παντρεύονται πλούσιες άμερικανίδες. Χωρίς να ξεφεύγει και πολύ τό έργο άπ' τό σκευθισμένο τύπο της άπλής φάρσας έχει και σκηνές έξυπνες, γραμμένες με κάποια δόση πρωτοτυπίας, δέν του λείπει άκόμα που και που και δύναμη σχετική στη διαγραφή των χαρακτήρων. Έκείνο όμως που μας κάνει να μιλήσουμε για τή κωμωδία αυτή είναι ή όμορφη μετάφρασή της άπ' τον Γ. Αύκίριο. Τό θεάτρο μας σπάνια άποχτάει μεταφράσεις μελετημένες και καλοσυνείδητες και πολύ λίγοι ξεχωρίζουν στη βουλεία αυτή. Τό «Χού» έν' έτσι γραμμένο κι' έχει τέτοιο διάλογο που δέν ξαναφέρνεται εύκολα σ' άλλη γλώσσα, κι' όμως ο μεταφραστής κατάφερε να μας δώσει σε ύφος γοργό κι' άβίαστο όλη τή χάρη του πρωτότυπου. Καθώς ή μετάφραση του «Φρυμών και Ρίσελ» που παίχτηκε τό χειμώνα στο Βασιλικό, έτσι και του «Χού» είναι καμωμένες στη φυσική δημοτική, τή μόνη γλώσσα που κάθε τι όμορφαίνει στο θεάτρο και δίνει στο διάλογο ενδιαφέρον ξεχωριστό και δύναμη περίσσια.

*

Η Κυβέλη στο δύσκολο ρόλο της Άμερικανίδας προσπάθησε να παίξει όσο μπορούσε καλύτερα και δέν μπορούμε να πούμε ότι δέν τό κατάφερε καλδί δέ

μας ζωντάνεψε τό χαριτωμένο τύπο της άφελίστατης κόρης. Ο κ. Σαγιώρ δέν είτανε καθόλου στο ρόλο του και φαινότανε πως έπαιζε έξω άπ' τον έαυτό του. Έκράτησε όπως δήποτε με μεγάλη προσπάθεια τό μέρος. Δέν μπορούμε να καταλάβουμε όμως για ποιά λόγο βάλθηκε να φτιάξει τή μετάφραση. Άλλιώς έλεγε βίβαια τό κείμενο κι' άλλιώς μιλούσε αυτός. Γιατί δέν μπορεί να ξηγηθώ πως άπ' όλα τά πρόσωπα μονάχα ο κ. Σαγιώρ βρέθηκε να μιλάει μι' επισιμότητα, ένω οι άλλοι τά λέγανε φυσικά κι' άβίαστα.

Φαινόταν: σ' όλο τό έργο σά να μεταφράζει τά λόγια του ύποβόλεια στην καθαρεύουσα. Γιατί αυτό τό πράμα; για ποιά λόγο; Μήπως επειδή έπαιζε τό ρόλο του κόμητα ένόμισε πως δέν του έστειλε ή άπλή γλώσσα;

Λ. ΣΙΓΑΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΟΙ

Σκέψεις L. Tolstoi.

Άφομή σαυτίς τις σκέψεις μούδωκε ή ρωσική μετάφραση του ρομάντσου «Χωριάτης» έργου του γερμανού Polenz. Τό καλό αυτό βιβλίο, καθώς και πολλά άλλα όμοιά του, χάθηκε μέσ' στο πέλαγος του τυπωμένου χαρτιού, ένθ' άσήμαντα κουτά κ' έλλεινά γεννήματα της φιλολογίας τά σχολιάζουμε φαρδιά πλατειά, τά επαινούν και τά τυπάνουν σ' άναριθμητες εκδόσεις. Γι' αυτό δέ θάφήσω μι' τέτοια ευκαιρία που μου παρουσιάστηκε για να πώ σύντομα μερικές μου σκέψεις. Έδώ κι' είκοσι χρόνια έγραψε ο Matthew Arnold ένα άρθρο για τή σημασία της κριτικής. Κατά τή γνώμη του σκοπός της κριτικής είναι να βρούμε μέσα στα τόσα που γράφονται τό σπουδαίο και τό καλό, και σαυτό να κινή προσεχτικό τον αναγνώστη. Τέτοια κριτική είναι στην εποχή μας, που τήν πλημμυρίζουν έφημερίδες, περιοδικά και βιβλία, όχι μόνο άναγκαία μα και σημαντική, γιατί άπ' αυτή έξαρτάται — σύμφωνα με τό κύρος που θ' άποχτήση — όλο τό μέλλον της αναγέννησης της μορφωμένης Ευρώπης. Σ' όλα τά πράγματα ή υπερπαραγωγή βλάπτει: γιατί έτσι γίνονται τά πράματα σκοπός κι' όχι μέσο, κι' οι άνθρωποι: τέλος βλέπουνε στο μέσον ένα σκοπό: άλογα κι' άμαξες ως μέσα συγκοινωνίας, ρούχα και σπιτι ως μέσα που μας προστατεύουνε από τίν καιρό, καλή τροφή ως μέσο που δυναμώνει τον οργανισμό μας είναι πολύ ώφέλιμα. Μόλις όμως άρχισανε οι άνθρωποι να παίρνουνε ως σκοπό και τό θαρρουνε σπουδαίο ναποχτήσουν όσο μπορούνε περισσότερα άλογα, άμαξες, σπιτία και ρούχα και τροφές, γίνονται αυτά τά πράματα όχι μόνο άνώφελα μα και βλάπτουνε. Η τυπογραφία είναι χωρίς άμφιβολία ώφέλιμη για τον πολύν κι' άμόρφωτο λαό, στις άνωτερες τάξεις είναι τό κυριώτατο όργανο για να διαδίδουνε έλεεινές συνήθειες και όχι για να φωτίζουν. Ευκολώτατο είναι να πειστούμε γι' αυτό τό πράμα. Βιβλία, περιοδικά και πρό πάντων έφημερίδες είναι στην εποχή μας μεγάλες χρηματικές επειχειρήσεις που για να πάνε μπροστά χρειάζονται πολλούς άγοραστάς. Μα οι περισσότεροι άπ' αυτούς ένδιαφέρονται: για ταπεινά πράματα κι' έχουνε πρόστυχο γούστο, κι' έν πρέπει τά έργα να ανταποκριθούνε στην ανάγκη τους και να κερδίσουνε χρήματα, πρέπει να συμμορφωθούν με τά ταπεινά και τό πρόστυχο γούστο. Γι' αυτό είναι καταλληλότατος ο τύπος, άφού οι περισσότεροι άπ' τους συντάκτες του ένδιαφέρονται, καθώς και τό κοινό, για ταπεινά κι' έχουνε πρόστυχο γούστο. Αύ-

τοι οι άνθρωποι στη σημερινή διάδοση της τυπογραφίας, των έφημερίδων, των περιοδικών και των βιβλίων ίκανοποιούνται άρκετά για ό,τι γράφουνε άναλόγο με τό γούστο του όχλου, κι' έτσι όλοένα άνεβάνει ή πλημμύρα του τυπωμένου χαρτιού, που όχι μόνο με τήν έλεεινή ποιότητα του μα και με τήν ποσότητά του έμποδίζει φοβερά τήν αναμόρφωση. Άν ένα φιλογράμματο νέο τον άφήσει να βρη μόνοις του μέσα σ' όλα τά βιβλία, τις έφημερίδες και τά περιοδικά ό,τι πρέπει να διαβάση, θά διαβάξη χωρίς άμφιβολία δέκα χρόνια μερόνυχτα κουτά και άνήθικα βιβλία. Και πιθανώτερο είναι να βρη σ' ένα σωρό μπιζέλια ένα μπιζέλι σημειωμένο, παρά μέσ' στα τόσα βιβλία ένα καλό βιβλίο. Τό χειρότερο όμως είναι ότι με τό διάβασμα κακών έργων χαλάει λίγο λίγο τό μυαλό και τό γούστο του. Γι' αυτό όταν του πείση στα χέρια του κ' ένα καλό έργο, ή δέ θά τό καταλάβη όλοτελα ή θά τό νοιώση στραβά.

Όσο μεγαλώνει ή κυκλοφορία των έφημερίδων, περιοδικών και βιβλίων και έν γένει του τύπου, τόσο κι' ή ποιότητά τους χειροτερεύει κι' οι περισσότεροι άπ' τους δθθεν μορφωμένους πέφτουνε σε μι' άπελπιστικώτερη και πιο άδιόρθωτη προστυχία. Θαρρώ ότι τά τελευταία πενήντα χρόνια καταράκ' ύλησε τό γούστο κι' ή γενή άγνιληψη του κοινού που διαβάξει. Τέτοιο καταράκ' ύλισμα βλέπουμε σ' όλους τους κλάδους της φιλολογίας. Θα είπω μόνο μερικά χτυπητά παραδείγματα που γνωρίζω. Στη ρωσική φιλολογία πήρανε τήν ποιητική δόξα από τον Puschkin τό Lermontow (τό Tischutschin τον ξεχάσανε σχεδόν) για να τή δώσουνε σε άμφιβόλους ποιητάς, όπως ο Maikow, Polonsky, Feta, ύστερα σ' αυτόν τό Njkrassow, που του λείπει κάθε ποιητικό χάρισμα, και στον προσποιημένο και πεζόν Alexis Tolstoi, και τελευταία στον άδύνατο και μονομερή Nadson και στον γυμνόν Apuchtin. Τέλος μας φουρνίζουνε λεγεώνες από στιχοπλάκους που δέν ξέρουνε τί είναι ποίηση, τί και γιατί γράφουνε. Οι μορφωμένοι μας κύκλοι δείχνουνε τέτοια έλλειψη αισθητικής, ώστε θαρρουνε πως τά μεγάλα κεφάλια είτε πεζοί είτε ποιηταί, είτε παλαιοί, είτε νέοι, περσανε πιά από τή μόδα, γιατί δέν μπορούνε να ίκανοποιήσουν τό λεπτό τους γούστο: γι' αυτό τους κοιτάζουν με περιφρονητικό γέλιο.

Σήμερα θαρρουνε πως τό Α και Ω της Φιλοσοφίας είναι ή άνήθικη, πρόστυχη, άσυνάρτητη και γιομάτη παχιά λόγια φλυαρία του Nietzeche. Και παίρνουνε για μεγάλη Τέχνη έναν άτεχνο σωρό από λόγια δίχως νόημα και μι' ένωση άπ' όλα τά μέτρα και ρυθμούς των πιο διαφορετικών ποιημάτων του έκφυλισμού. Σόλες τις σκηνές δίνουνε έργα που κανίνας, ούτε ο ίδιος ο συγγραφέας τους, δέν τά νοιώθει και σε εκατομμύρια αντίτυπα κυκλοφορουνε μυθιστορήματα, έργα τάχα τέχνης, που δέν έχουνε ούτε τέχνη ούτε περιεχόμενο. Στην έρώτηση «τί πρέπει να διαβάζεται άπ' όλα τά βιβλία»; μπορεί ναπαντήση σήμερα μοναχά μι' κριτική καθώς τήν βρίζει ο Matthew Arnold έρευνώντας ό,τι έγραψαν παλαιοί και νέοι συγγραφείς, κι' οδηγώντας τους αναγνώστες. Κι' από μι' τέτοια κριτική που σταθερή άμερόληπτη με λεπτότητα κι' άγάπη θά έξετάξη τήν τέχνη και θάποχτήση έτσι κύρος μεγαλύτερο παρά με τή ρεκλάμη, έξαρτάται, κατά τή γνώμη μου, ή λύση του ζήτηματος, έν ή αναμόρφωση που δέ διαδόθηκε στη λαϊκή τάξη, θάφανιστή μαζί με τή μορφωμένη μας τάχα Ευρωπαϊκή κοινωνία, ή θά ξαναφανή, όπως φάνηκε και στο μεσαιώνα και διαδόθηκε στους περισσότερους λαούς που σήμερα τους λείπει κάθε μόρφωση.

Table with 2 columns: Description of financial items and their corresponding amounts in Drachmas.

Table with 2 columns: Description of financial items and their corresponding amounts in Drachmas.

Διανομή των καθαρών κερδών Α' εξαμηνίας 1906 επί δραχμών 1,938,198.60 ως άνωτέρω.

Table detailing the distribution of profits, including various categories like 'Εκ του ανωτέρω μερίσματος των', 'Εκπίστονα', and 'Το Μέρισμα πληρωμέναις'.

Εν Αθήναις τῇ 30 Ἰουνίου 1906. Ε. ΣΤΡΕΠ-Ι-Τ

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

Ἀγαπητέ Νουμά,

Καλή ιδέα ἀπὸ τὴν ἔρημιον οἱ ἰδιωματικὲς λέξεις εἶναι ἀπυπόλητες καὶ μερικὲς ποιητικὲς καὶ με δάφτες πλουτίζουμε τὴν κοινὴν Ῥωμαϊκὴν, γιὰ τὴν λέξεις μπορούμε νὰ παίρνομε ἀπὸ παντοῦ, καὶ νὰ φτειάνουμε ἀκόμα, με μέτρο πάντα καὶ με καλαισθησία, τύπους μόνο δὲ σηκώνει καὶ χρειάζεται προσοχὴ πού βλέπω καὶ δὲν τὴν ἔχουν ἀρετὰ οἱ συγγραφῆί σου. Ἄς εἶναι δὲ. Ἀκόμα μοῦ φαίνεται προτιμότερο νὰ σημειώνουν ἀμέσως κάτου ἀπ' τὴν λέξιν τὸ νόημα καὶ τὰ καθέκαστα γιὰ νὰ ἐρκολύνεται ἀμέσως ὁ ἀναγνώστης καὶ ὄχι νὰ παντέχει κατόπι, τὸ λεξολόγι (ὄχι λεξολόγι πού εἶναι σὰ δασκάλικον) Ἀκόμα ὅσοι δὲν τὰ καταφέρνουν, ἄς παρατοῦνε τὴν ἐτυμολογία πού δὲν εἶναι τοῦ καθενὸς

καὶ ἄς μᾶς λένε μόνο τὸ νόημα, ὅμως ἀκριβολογίμεινα, γιὰ τὴν ἀπὸ τὸ δὲν εἶναι τόσο ἐφκολο ὅσο φαίνεται. Διορθώνω μερικὰ στὸ λεξολόγι τοῦ κ. Ζήλου. Ἀραδάω δὲν ἔχει βέβαια καμὴν ἀντάμωσιν με τὴν ἀράδα ὅπως θαρρεῖ ὁ συγγραφεὺς. Εἶναι ἀπ' τὸ τούρκικον: ἀπαρέφατο ἀραμὰκ=τὸ ψάχνει, τὸ χάλεβε, τὸ γύρευε, τὸ ἐρέθνα, τὸ πασπάτεβε, ἐνεστὸς ἀράγιουρουμ, ἀορ. ἀραδίμ. Ἀπ' τοῦ ἀόριστου τὸ θέμα γίνονται Ῥωμαϊκὰ τὰ τούρκικα ῥήματα λ. χ. ἀραντίμ=ἀραντίζω καὶ ἀραντιάω=ἀραδιάω=ἀραδιάω τὸ d-δ ἀπ' τὴν γειτονικὴν συνεργειὰ του ρ (πρὸς ἐντερολόγι(ον)=εντρολόγι=δρολόγι βαρδα=βαρδα κτλ.) καζαντίμ=καζαντιζώ καὶ καζαντιάω=σουρδούμ=σουρντιζώ καὶ σουρδάω κτλ. Γονιάζω εἶναι τὸ ἀρχαῖον ἀγωνίαω-ῶ μελ. ἀγωνιάω=γανιάω (ἀφαίρεσις τοῦ ἀρχικοῦ ἀκοῖτα μικρῆ Γραμματικῆ μου § 128)=γανιάω (φωνουρητὴ κ. μ. Γρ. μου § 111 καὶ 113 α') ἀπ' τὸ θὰ γανιάω, γάνιασα γίνεται ὁ ἐνεστὸς γανιάζω=ἀγωνιῶ (ὥστε μετὰ τὸ ἀγασα μονάχα πού ἀκούεται) ἐτυμολο-

λογικὴ ἐπιστήμη δὲ βγαίνει, καὶ μὴν κουράζεστε) πρὸς πειράω-πειράω(-ζω)-πειράζω, σπᾶω-σπᾶω-σπᾶζω κτλ. Ἀνακούρμουδα=ὄκλαδόν. Φουῖρα=ἡ σβούρα καὶ μεταφορικὰ: φουῖρες=οἱ γῦρες (περισπωμένη). Γυαλορίζω καὶ μετὰ τὸ ματαπίδημα τοῦ υ-ι στὴν παρακάτου συλλαβὴ: γυαλορίζω, εἶναι τύπος μακραιμένος τοῦ γυαλίω: γυάλιος=γυαλοῦρα=γυαλορίζω, ἀρχικὸ νόημα γυαλίω, λαμπυρίζω κ: ἀπ' ἀπὸ τὰ μεταφορικὰ νοήματα. Παγανός ἐμεῖς τὸ λέμε στὸ νόημα τοῦ ριχός, ἐ-βαθός λ. χ. πιάτο παγανό, λούμπα (=λάκκα με νερό, ἡμίμπα) παγανή κτλ. μπορεῖ καὶ στὸ δημ. τραγούδι νὰ σημαίνει ἡ θλασσα=ναὶ παγανή=ριχὴ ἄβαθη (στὴν μεριὰ τῆς πού ἀναφέρεται ὁ στίχος) καὶ γιὰ τοῦτο τὴν ταραξίει ὁ κίερας, γιὰ τὴν ἀλήθεια στὰ ριχὰ μέρη γίνεται μεγάλη ἡ θαλασσοταραχὴ ἀπ' τὸ νόημα τοῦ ριχός ἔπως πέρασε καὶ στοῦ ἡσυχος, ἐπειδὴ τὰ ριχὰ εἶναι σύνθηα ἡσυχᾶ. Ραφανήτικο(!) γράφει: Ραφανήτικο. Ραφάνη-

